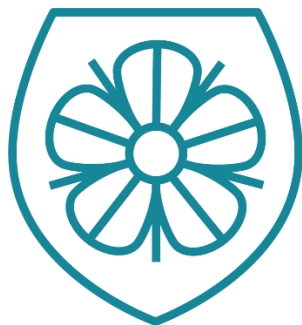

VILJANDI LINNA TURVALISUSE PROFIIL JA TEGEVUSKAVA 2025-2028

Rahastatud projektist „Ennetava ja turvalise elukeskkonna arendamine“

Toetatav tegevus 2.4. „Kohaliku tasandi võrgustikutöö edendamine turvalisuse suurendamiseks“

**Kaasrahasanud
Euroopa Liit**

**Eesti
tuleviku heaks**

2025

SISUKORD

SISUKORD	1
SISSEJUHATUS.....	2
1. LÜHIÜLEVAADE VILJANDI LINNAST.....	4
2. HETKEOLUKORD.....	7
2.1. FOOKUSTEEMA 1. LASTE JA PEREDE SOTSIAALSED TOIMETULEKUOSKUSED	7
2.1.1. ALAEALISTE SÜÜTEOD	7
2.1.2. NOORTE RISKIKÄITUMISTEGURID	8
2.1.3. ABIVAJAVAD LAPSED	9
2.1.4. ALKOHOLI- JA UIMASTIKAHJUD NING NOORTE SÕLTUVUSKÄITUMINE.....	9
2.1.5. VAIMNE TERVIS.....	11
2.1.6. LÄHISUHTEVÄGIVALD.....	13
2.2. FOOKUSTEEMA 2. TEADLIKKUS OHU- JA KRIISILUKORRAS TEGUTSEMISEL	14
2.2.1. KRIISIVALMIDUS.....	14
2.2.2. KOGUKONNA VALMISOLEK JA TEADLIKKUS	15
2.3. FOOKUSTEEMA 3. SÜSTEEMNE ENNETUSTEGEVUS JA VALDKONDADEÜLENE KOOSTÖÖ.....	16
2.4. FOOKUSTEEMA 4. VIRTUAALMAAILMA OHUD	17
2.5. FOOKUSTEEMA 5. sidus ja kaasav AVALIK RUUM	18
2.6. KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED	19
3. TURVALISUSE PEAMISED PROBLEEMVALDKONNAD	20
3.1. FOOKUSTEEMA 1. LASTE JA PEREDE SOTSIAALSED TOIMETULEKUOSKUSED	20
3.2. FOOKUSTEEMA 2. TEADLIKKUS OHU- JA KRIISIOLOUKORRAS TEGUTSEMISEL.....	25
3.3. FOOKUSTEEMA 3. SÜSTEEMNE ENNETUSTEGEVUS JA VALDKONDADEÜLENE KOOSTÖÖ.....	27
3.4. FOOKUSTEEMA 4. VIRTUAALMAAILMA OHUD	28
3.5. FOOKUSTEEMA 5. SIDUS JA KAASAV AVALIK RUUM.....	30
4. TEGEVUSKAVA	33
4.1. FOOKUSTEEMA 1. LASTE JA PEREDE SOTSIAALSED TOIMETULEKUOSKUSED	33
4.2. FOOKUSTEEMA 2. TEADLIKKUS OHU- JA KRIISIOLOUKORRAS TEGUTSEMISEL.....	35
4.3. FOOKUSTEEMA 3. SÜSTEEMNE ENNETUSTEGEVUS JA VALDKONDADEÜLENE KOOSTÖÖ.....	37
4.4. TURVALISUSE TEGEVUSKAVA SEIRE.....	378

SISSEJUHATUS

Projekti „Ennetava ja turvalise elukeskkonna arendamine” toetatava tegevuse 2.4 „Kohaliku tasandi võrgustikutöö edendamine turvalisuse suurendamiseks” raames Siseministeeriumi eestvedamisel toimuv kohalike omavalitsuste turvalisuse arenguprogrammis osaleb ühe omavalitsusena Viljandi linn. Programmi eesmärk on turvalisuse kavandamise edendamine kohalikes omavalitsustes ning turvalisuse valdkonna võimekuse arendamine.

Arenguprogrammi läbiviimise oodatavad tulemused on:

- KOV-is on turvalisuse valdkond süsteemselt planeeritud ja toimub tegevuste seire.
- Turvalisuse valdkonnas, sh ennetuses, on kasutusele võetud tulemuslikud sekkumised.
- KOV ametnike arusaam turvalisuse valdkonnast on paranenud ning osatakse luua seoseid teiste valdkondadega.

Viljandi linn turvalisuse arenguprogrammi raames:

- Korraldab ja viib läbi arenguprogrammi tegevused, mille sisuks on kohaliku omavalitsuse turvalisuse tegevusmudeli rakendamine vastavalt KOV-ile antud soovitudele.
- Defineerib turvalisuse valdkonna, analüüsib valdkonna hetkeolukorda, olemasolevat informatsiooni arengukavas, valdkondlikes tegevuskavades, turvalisusega tegelevate komisjonide ja nõukogude rolle, tegevusi ning selgitab välja konkreetselt selle KOV- i juurpõhjused ning planeerib turvalisuse valdkonna tegevused.
- Koostab turvalisuse valdkonna planeerimiseks tegevuskava neljaks aastaks.
- Kaasab arenguprogrammi tegevuste läbiviimiseks Politsei- ja Piirivalveameti, Päästeameti ja teiste asjaomaste kohaliku tasandi asutuste, organisatsioonide või ettevõtete esindajad.
- Võtab kasutusele spetsialistide koostöömudeli „Ringist Välja”, mille kasutuselevõtmist KOV-is juhendab Sotsiaalkindlustusamet.
- Planeerib, valmistab ette ja võtab kasutusele alkoholikahju vähendavate tegevuste mudeli, mille kasutuselevõttu KOV-is juhendab Tervise Arengu Instituut.
- Edendab ja rakendab teiste poolt lastele ja noortele suunatud ennetussekkumiste kasutuselevõtmist.
- Turvalisuse valdkonna võimekuse arendamiseks edendab kohalikku võrgustikutööd ja lähenemist kogukondadele.
- Jagab jooksvalt infot maakonna teistele KOV-ide programmi kulgemise ja tegevuste kohta, võimalusel kaasab kogemuste jagamiseks teiste KOV-ide esindajaid (oma maakonna) koosolekutele ja seminaridele.
- Teeb koostööd programmi elluviija poolt hangitud teenuseosutajaga, kes toetab, nõustab ning juhendab KOV-i turvalisuse tegevusmudeli rakendamisel, tegevuste planeerimisel ning võimekuse tõstmisel, sh kogemuste jagamisel.
- Koostab toetava tegevuse elluviimiseks KOV-i arenguprogrammi tegevuskava ja planeerib eelarve rahaliste vahendite kasutamist.

Käesolevas Viljandi linna turvalisuse profiili ja tegevuskava dokumendis on kirjeldatud ja analüüsitud hetkeolukorda Viljandi linnas, sõelutud välja ja kirjeldatud valdkonna olulisemad fookusteemad ja probleemid omavalitsuse vaatest ning planeeritud tegevused probleemide mõju vähendamiseks 4-aastase perioodi jooksul. **Viljandi linna turvalisuse profiili** koostamine toimus ajavahemikul 2024 IV kvartal kuni 2025 III kvartal.

Viljandi linna turvalisuse profiili ja tegevuskava dokumendi koostamist toetasid mentorina Kersten Kattai ja Ave Viks konsultatsioonifirmast Collaborative Projects OÜ. Mentorite juhendamisel toimus 3 koostööseminari, mille käigus selgitatud määratleti välja fookusteemad, täpsustati võtmeprobleemid ja nende põhjused ning sellest tulenevalt keskenduti konkreetsetele võtmeprobleemidele ja seati eesmärgid nendega tegelemiseks. Koostööseminaridel osalesid valdkonna teemadega seotud osapooled.

Dokumendis käsitletavad olulisemad fookusteemad on järgmised:

Fookusteema 1. Laste ja perede sotsiaalsed toimetulekuoskused.

Fookusteema 2. Teadlikkus ohu- / kriisiolukorras tegutsemisel

Fookusteema 3. Süsteemne ennetustegevus ja valdkondadeülene koostöö

Fookusteema 4. Virtuaalmaailma ohud

Fookusteema 5. Sidus ja kaasav avalik ruum

Iga fookusteema kohta on toodud probleemi taust ja statistilised ülevaated hetkeolukorra kohta, mis mõjutavad igapäevaelu ning annavad teadmise teemadest, mis mõjutavad inimeste turvalisust ja turvatunnet. Need numbrid võimaldavad analüüsida olulisi teemasid ja kooskõlastada tulevasi tegevusi, et ennetada nendes kajastuvaid ohte ning tõsta turvalisust.

Statistika osas on Viljandi linna ja Viljandi maakonna andmeid võrreldud Rakvere linna ja Lääne-Viru maakonna ning Elva valla ja Tartu maakonnaga. Võrdlusena on toodud ka Eesti väiksemad, keskmised ja kõrgemad vastava teema näitajad. Nende andmete osas, mida ei kajastata omavalitsuste lõikes on toodud maakonna, regiooni või riigi näitajad.

Eraldi peatükid moodustavad fookusteemade probleemide kirjeldused ja tegevuskava.

Arutelude käigus kitsendati valdkondi ning **tegevuskava** koostati 3-le fookusteemale. Fookusteema 4 osas eraldi tegevuskava koostamine ei ole otstarbekas, kuna teema probleemid kattuvad tegevuskava hõlmatud valdkondadega ning konkreetseid tegevusi viiakse ellu erinevate programmide raames. Fookusteema 5 osas ei koostata tegevuskava seetõttu, et konkreetsete tegevused on kavandatud Viljandi linna arengukava tegevuskavas peatükis 3 Hubane ja turvaline Viljandi linn.

Tegevuskavaga hõlmatud fookusteemadeks on:

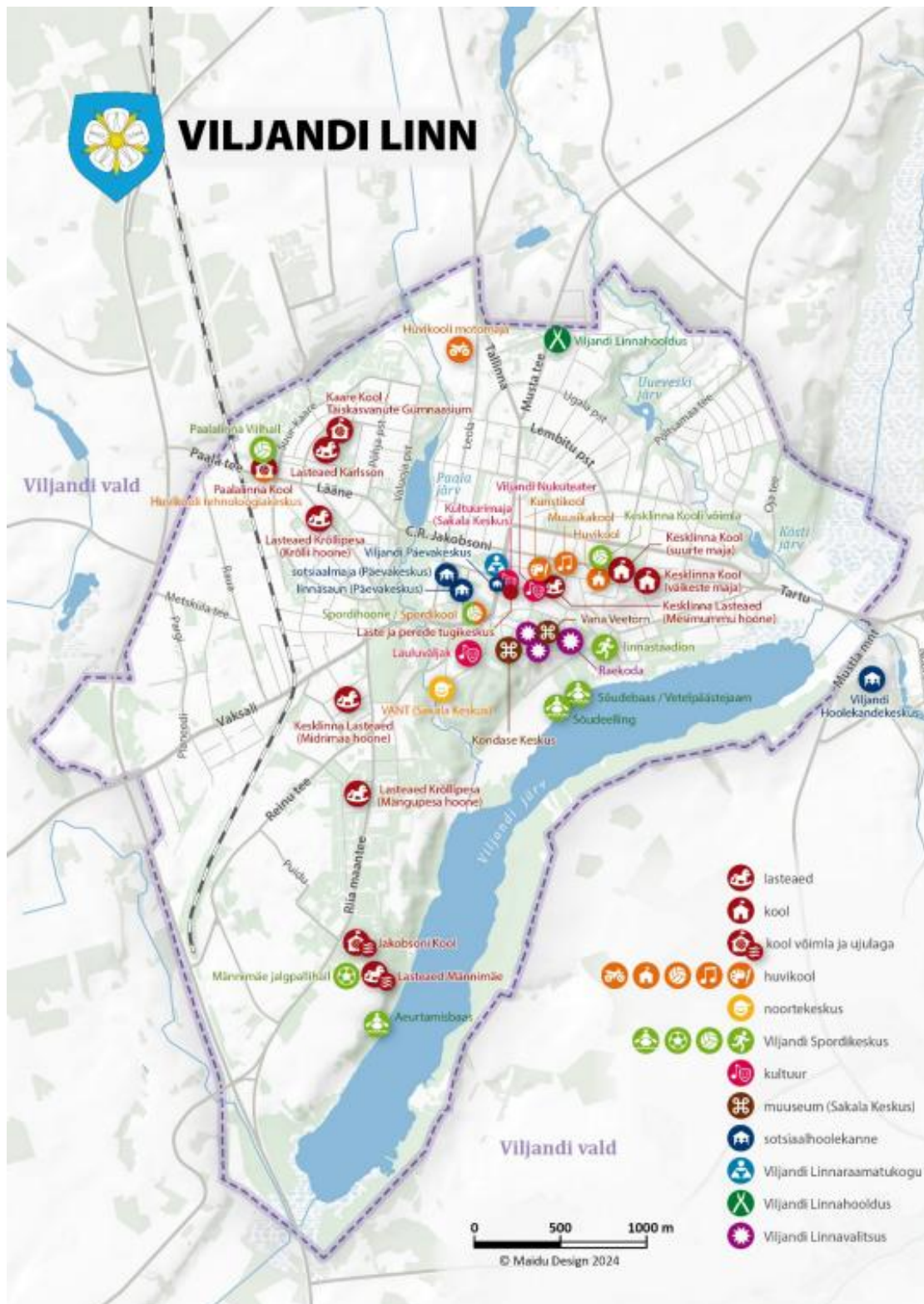
Fookusteema 1. Laste ja perede sotsiaalsed toimetulekuoskused

Fookusteema 2. Teadlikkus ohu- ja kriisiolukorras tegutsemisel

Fookusteema 3. Süsteemne ennetustegevus ja valdkondadeülene koostöö

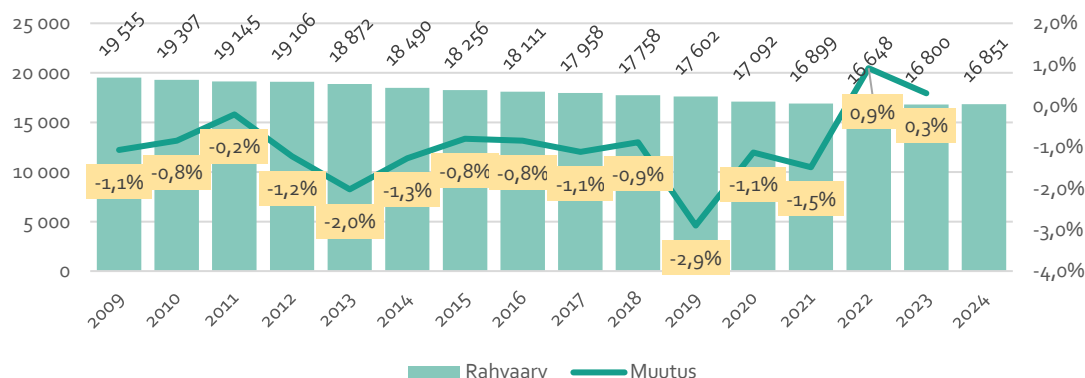
Koostatud dokument on aluseks valdkondliku tegevuse elluviimisel ning dokumendi on heaks kiitnud Viljandi Linnavalitsuse poolt 13.10.2025

1. LÜHIÜLEVAADE VILJANDI LINNAST

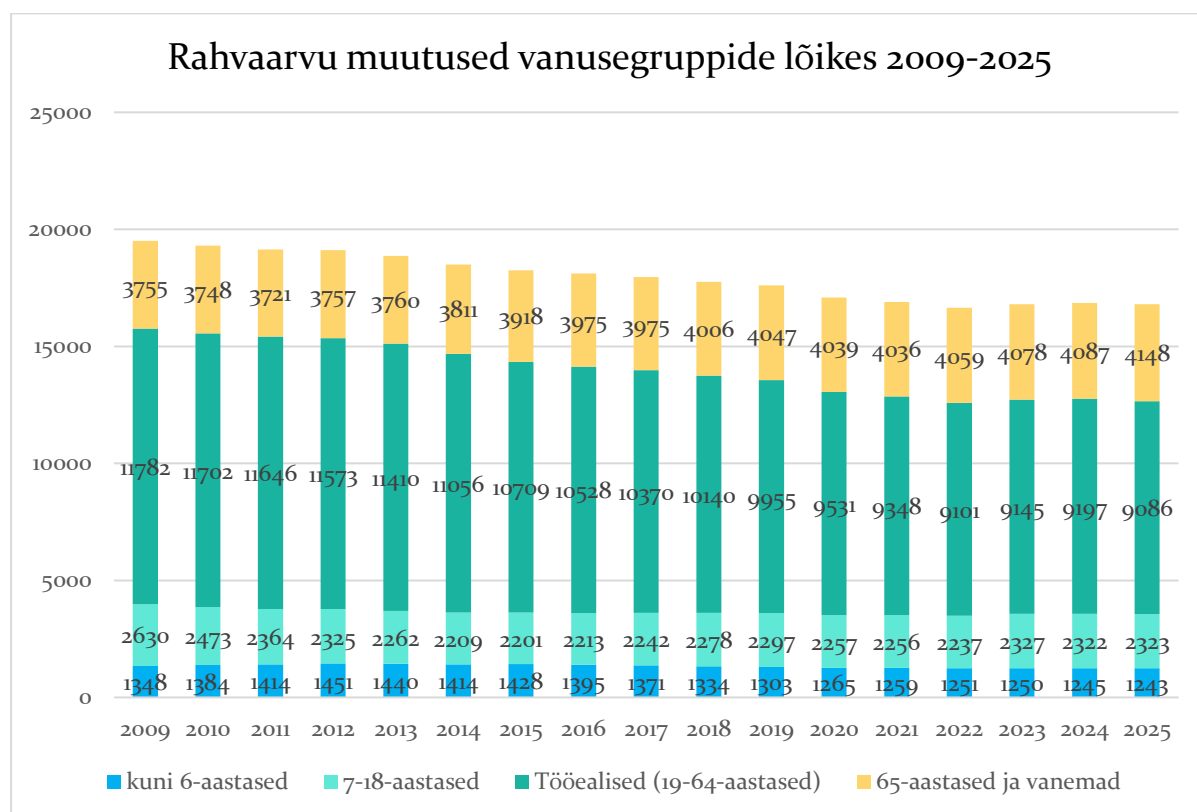

Joonis Viljandi linna asutuste paiknemine

Viljandi linn on Viljandi maakonna keskus. Linna haldusterritoorium hõlmab 14,7 km² ning Viljandi linnas elas 2024. aasta alguse seisuga 16 851 elanikku. Elanike arvu poolest on Viljandi linn suuruselt kuues linn Eestis.

Allikas: rahvastikuregister

Allikas: rahvastikuregister

Viimase 15 aasta jooksul on linna rahvaarv vähenenud u 2700 elaniku võrra ehk aastakeskmiselt -0,9%. Kuni 6-aastaste elanike arv on viimasel viiel aastal on see püsinud stabiilsena. Vanuserühma 7–18 kiirem kahanemine leidis aset vaadeldava perioodi alguspoolel. Möödunud kümnel aastal vanuserühma arvukus on olnud suhteliselt stabiilne, viimasel paaril aastal isegi kasvav. Valdav osa rahvaarvu kahanemisest on aset leidnud vanuserühmas 19–64. Vanuserühm 65+ on kasvanud seotult rahvastiku eluea pikenemisega.

Viljandi on mitmekülgse tööstusega linn. Töötleva tööstuse alal tegutseb 23 suuremat ettevõtet (20 ja enama töötajaga) ning tähtsamad tööstusharud on: puidutööstus, toiduainete ja söödatööstus, masina ja metallitööstus, mööblitööstus, tekstiili ja õmblustööstus, küünlavabrik, trükitehnoloogia jms.

Viljandi linn täidab kohaliku omavalitsuse seaduse ja muude seadustega pandud ülesandeid ning selleks on loodud 19 hallatavat asutust:

Alusharidus	4 asutust/6 tegevuskohta
Üldharidus	4 asutust (sh HEV kool)
Huviharidus	Viljandi Huvikool Viljandi Kunstikool Viljandi Muusikakool Viljandi Spordikool
Sotsiaalteenused	Viljandi Päevakeskus Viljandi Hoolekandekeskus
Kultuuritöö	Sakala Keskus
Sporditegevus	Viljandi Spordikeskus
Raamatukogu	Viljandi Linnaraamatukogu
Noorsootöö	VANT (Sakala Keskuse koosseisus)
Hariduse tugispetsialistid	Viljandi Laste ja Perede Tugikeskus
Hooldus ja heakord	Viljandi Linnahooldus

Viljandi linnas on võimalik harrastada kõiki levinud spordialasid. Viljandis asub teater Ugala, Eesti Pärimusmuusika keskus, Tartu Ülikooli Kultuuriakadeemia, Viljandi muuseum. Viljandis tegutseb riigigümnaasium – Viljandi Gümnaasium.

2. HETKEOLUKORD

Turvalisuse ja turvatunde tagamine omavalitsuses on kõigi inimeste, asutuste ning trendide ja arengute koostöö tulemus. Turvalise elukeskkonna loomine ja inimeste turvatunde tagamine ei ole ainult riigi ega omavalitsuse ülesanne. Iga inimese panus on oluline turvalisuse tagamisel – see saab alguse tema teadlikust käitumisest ja koostöövalmidusest.

Järgnevates peatükkides on toodud numbrilised ülevaated hetkeolukorra kohta, mis mõjutavad igapäevaelu ning annavad teadmise teemadest, mis mõjutavad inimeste turvalisust ja turvatunnet. Need numbrid annavad võimaluse vaadata sisse olulistesse teemadesse ning leppida kokku edaspidiseid tegevusi, kuidas neis numbrites kajastuvaid ohte ennetada ja seeläbi suurendada turvalisust. Numbrid aitavad hinnata olulisi teemasid ja kavandada edasisi samme, et ennetada nendes peituvaid ohte ning parandada turvalisust.

Statistika osas on Viljandi linna ja Viljandi maakonna andmeid võrreldud Rakvere linna ja Lääne-Viru maakonna ning Elva valla ja Tartu maakonnaga. Võrdlusena on toodud ka Eesti väiksemad, keskmised ja kõrgemad vastava teema näitajad. Nende andmete osas, mida ei kajastata omavalitsuste lõikes on toodud maakonna või regiooni näitajad.

2.1. FOOKUSTEEMA 1. LASTE JA PEREDE SOTSIAALSED TOIMETULEKUOSKUSED

Laste ja noorte vaimset tervist ja riskikäitumist (sh sõltuvusainete tarvitamine, vägivald, kuritegevus, riskiv seksuaalkäitumine ja koolist väljalangemine) mõjutavad mitmed tegurid:

- perekeskkonnaga seotud tegurid (nt pereliikmetega läbisaamine, sotsiaalne tugi, vanemlik järelevalve jm)
- eakaaslastega seotud tegurid (nt sõprade olemasolu, kiusamine või tõrjumine, tugi sõpradelt, eakaaslaste käitumine, eeskujud)
- koolielu (nt õppeedukus, kooli turvalisus, suhted õpetajatega või kooli meeldimine)
- kogukond ja elukeskkond (nt vaba aja veetmise võimalused, suhted teiste kogukonnaliikmetega, kuritegevus naabruskonnas jm)
- individuaalsed tegurid (nt enesehinnang, enesetõhusus, hoiakud jm)

Alkohol ja uimastid on vägivalla ja õnnetuste põhjustajana suurimad tegurid. Alkoholi ja uimastite tarbimine suurendavad vägivallakuritegude riski nii toimepanijate kui ka ohvrite poolel. Liiklussurmades umbes iga viies on seotud joobes juhtimisega. Alkoholi- ja narkootikumide probleemiga inimesed kannatavad sageli ka mitmesuguste tervise, toimetuleku ja turvalisusega seotud murede küüsis. Noorena alguse saanud alkoholitarbimine on alkoholi võimu alla sattumise ja sellega seotud vägivallaga väga tihedalt seotud.

2.1.1. ALAEALISTE SÜÜTEOD

Probleemi taust. Alaealiste toime pandud süütegude arv on viimastel aastatel langustrendis, sh tõusnud on kuritegude arv ja väärtegude arv vähenenud. Jätkuvalt on alaealiste levinumad

õigusrikkumised vägivallakuriteod (enamasti kaklus või löömine), vargused (enamasti poevargused) ja alkoholi tarbimine¹.

Statistika 2023

KOV põhised näitajad	Viljandi linn	Rakvere linn	Elva vald	Eesti keskmine	Eesti väikseim	Eesti suurim	Allikas
Alaealiste süüteod kokku 100 000 elaniku kohta	455,3	877,4	174,9	314,4	0	1451	Statistikaamet NH25
Alaealiste väärteod 100 000 elaniku kohta	236,3	826,2	114,4	250,1	0	1243	Statistikaamet NH25
Alaealiste kuriteod 100 000 elaniku kohta	219	51,2	60,6	80	14,3	228,2	Statistikaamet NH25
Alaealiste uimastite tarvitamisega seotud väärteod 100 000 elaniku kohta	132,9	555,8	33,6	137	0	970	TAI PO03

2019. aastal panid alaealised Viljandi linnas toime 51,7 kuritegu ja 522,8 väärtegu 100 000 elaniku kohta. Nii nagu riigis tervikuna on ka Viljandi linnas vaadeldaval perioodil kuritegude arv suurenenud ja väärtegude arv vähenenud. Alaealiste poolt toime pandud süütegude ja kuritegude arv 100 000 elaniku kohta ületab oluliselt Eesti keskmisi näitajaid.

2.1.2. NOORTE RISKIKÄITUMISTEGURID

Probleemi taust. Paljude noorte soovimatu käitumine algab väga vara. Nende vanemad oma vähese teadlikkuse ja noorte mittetoetamisega soodustavad hälbinud käitumist. Riskiks noortele on halvad vanemluspraktikad: kriitika, lähedussuhete ja vanemliku hoole puudumine, alandamine ja füüsiline karistus, mis samuti põhjustavad lapse madalat enesehinnangut, väheste toimetulekuuskuste omandamist, vaimse tervise halvenemist, impulsiivsust jm.

Sellised noored ja lapsed võivad sattuda kampadesse, kus eakaaslaste mõjutusel käitutakse vägivaldselt, tarbitakse alkoholi ja uimasteid. Lisaks agressiivsele käitumisele on sageli nende esmaseks vajaduseks saavutada kontroll olukorra üle ning samas pööravad nad vähem tähelepanu kannatustele, mida see käitumine võib teistele põhjustada või hinnangutele, mida see kaaslaste poolt võib kaasa tuua. Sageli katkeb selliste noorte haridustee, neil on hulganisti tervisehäireid ning nad ei leia enam teed tööturule.

Ülevaated/ Uuringud:

[Laste ja noorte riskikäitumise ning vaimse tervisega seotud riski- ja kaitsetegurid 2022. a Hooliva Kogukonna Noorteuuringu põhjal. Infomaterjal.](#)

Statistika 2023

KOV põhised näitajad	Viljandi linn	Rakvere linn	Elva vald	Eesti keskmine	Eesti väikseim	Eesti suurim	Allikas
Põhihariduse katkestajad (7-26-aastased, osatähtsus)	0,7	0,9	0,2	0,3	0	1,2	Statistikaamet NH05
Üldkeskhariduse katkestajad (7-26-aastased), osatähtsus	8,0	6,1	8,4	6,5	4,3	8,6	Statistikaamet NH05

¹ Justiitsministeeriumi ülevaade „Kuritegevus Eestis 2023“, kättesaadav: <https://www.just.ee/kuritegevus2023/alaealiste-oigusrikkumised/>

16-26-aastased registreeritud töötute arv 10 000 el kohta	55,9	71,1	86,1	67,6	0	106	Statistikaamet NH07
---	------	------	------	------	---	-----	--

2019. aastal oli Viljandi linnas põhihariduse katkestajate osatähtsus vanusegrupis 7-26 eluaastat 0,3 % ning see tõusis 2023. aastaks 0,7 %-ni. Üldkeskhariduse katkestajate osatähtsus on samuti tõusnud vaadeldaval perioodil 4,4 %-lt 8,0 %-ni. Mõlemad näitajad ületavad märgatavalt Eesti keskmisi näitajaid. 16-26-aastaste töötute arv on Viljandi linnas madalam võrreldes Eesti keskmisega. Küll on aga see arv tõustel, nt 2019 oli näitaja 26,4.

2.1.3. ABIVAJAVAD LAPSED

Probleemi taust. Abivajav laps on laps, kelle turvalisus, areng ja heaolu on kergemal või raskemal määral ohustatud ja kelle osas on kohalik omavalitsus hinnanud vajadust rohkem kui ühekordseks sekkumiseks või pikemaajalisemaks abi pakkumiseks ning on selleks algatanud juhtumimenetluse liigiga lastekaitse ja hoolekanne. Abivajav laps on laps, kelle abivajadus võib tuleneda: sotsiaalsest või hariduslikust erivajadusest, tervise seisundist, vanema või pere toimetulekuraskustest, lapse hooletusse jätmisest, lapse väärkohtlemisest või selle kahtlusest, lapse käitumisest, mis ohustab teda ennast või teisi isikuid või muust lapse õigusi rikkuvast olukorrast.

Ülevaade laste arvust annab võimaluse planeerida sekkumisi ja teenuseid, et abivajavaid lapsi aidata ning ennetustegevusi planeerida.

Statistika 2023

KOV põhised näitajad	Viljandi linn	Rakvere linn	Elva vald	Kogu Eesti	Eesti madalaim	Eesti kõrgem	Allikas
Politsei abivajaduse teated KOVile 10 000 elaniku kohta	64,3	39,6	71,4	55,5	0	154,6	minuomavalitus.ee
Korduvate teadete osakaal %	19	10	12	15	0	50	minuomavalitus.ee
Maakonnapõhised näitajad	Viljandi mk	Lääne-Viru mk	Tartu mk	Kogu Eesti	Eesti väiksem	Eesti kõrgem	Allikas
Abivajavad lapsed 10 000 elaniku kohta	50,8	40,8	45,9	30,3	11,2	52,2	SK033
Lapsed asendushooldusteenust osutavates asutustes	7,67	10,07	5,54	6,5	2,6	14,4	SK033

Abivajavate laste osakaal 10 000 elaniku kohta oli 2020. aastal Viljandimaal 38,3 ja see näitaja on tõusnud 2023. aastaks väärtusele 50,8, mis ületab märgatavalt Eesti keskmist näitajat. Asenduskoduteenusel olevate laste arv on Viljandimaal püsinud stabiilsena.

2.1.4. ALKOHOLI- JA UIMASTIKAHJUD NING NOORTE SÕLTUVUSKÄITUMINE

Probleemi taust. Alkoholi tarvitamine võib seostuda mitmete teiste näitajatega, nt haigestumised ennetatavatesse haigustesse, vigastustesse, vaimse tervise probleemide esinemine, kuid samuti võivad ilmneda seosed kogukonna üldise toimetulekuga, kuritegevuse, tööhõive ja/või töötusega.

Indikaator „Surmad alkoholit tarvitamisest põhjustatud haigustesse“ näitab alkoholist põhjustatud surmade osatähtsust, sh haigused ja välispõhused. Alkoholi liigtarvitamine toob kaasa suuri tervise- ja sotsiaalseid kahjusid mitte ainult liigtarvitajale endale, vaid kogu ühiskonnale (sh lähedastele). Õigeaegsete ja mitmetasandiliste sekkumismeetmetega on alkoholist tingitud surmad ja muud kahjud ennetatavad. Indikaator aitab hinnata maakondlikku muutust ajas (kas olukord on paranemas või halvenemas) ning kavandada vajalikke sekkumisi.

Alkoholist tingitud suremus on tõusnud pea samale tasemele, kui see oli enne 2008. aasta majanduskriisi. Suremuse suurenemist ei saa seostada ainult pandeemiaga, vaid see algas juba mõni aasta varem².

Ülevaated/Uuringud:

[Alkohol ja selle tarvitamine Eestis. Infomaterjal](#)

[Alkoholi turg, tarbimine ja kahjud Eestis. Aastaraamat 2023](#)

[Elanike hoiakud ja arvamused alkoholit tarvitamisest \(EHAAT\) 2022. Infoleht](#)

[Elanikkonna hoiakud ja arvamused alkoholi tarvitamisest \(EHAAT\). Metoodika](#)

[Tubaka- ja nikotiinitoodete tarvitamine Eestis. Infomaterjal](#)

[Tubaka- ja nikotiinitoodete tarvitamine Eestis. Infomaterjal](#)

[Rahvastiku tervise aastaraamat 2023. Uuring.](#)

[Eesti täiskasvanud rahvastiku uimastite tarvitamise uuring 2023](#)

[Narkootikumide tarvitamise olukord Eestis 2023](#)

[Uimastitarvitamise olukord Eestis. 2023. aasta teabeleht. Infomaterjal](#)

[Rahvastiku tervise aastaraamat 2023. Uuring.](#)

[Alkoholit tarvitamise vähendamise arengusuunad 2025-2035](#)

Statistika 2023

KOV põhised näitajad	Viljandi linn	Rakvere linn	Elva vald	Eesti keskmine	Eesti väikseim	Eesti suurim	Allikas
Alkoholiseaduse rikkumised (100 000 elaniku kohta)	19	10	12	15	0	50	TAI P003
Joobes juhtimine (100 000 elaniku kohta)	468,1	178,9	705,2	369,9	0	1040,4	TAI P003
Maakonnapõhised näitajad	Viljandi mk	Lääne-Viru mk	Tartu mk	Kogu Eesti	Eesti väikseim	Eesti suurim	Allikas
Alkoholi tarvitamine (16–64) (viimase 12 kuu jooksul kord nädalas)	34,1	28,8	35,6	34,4	28,8	38,5	TAI TKU109
Alkoholisurmad × 10 000 elaniku kohta	5,7	7,4	4,1	5,7	1,2	9,3	TAI SD40
Uimastite tarvitamine (16–64) (viimase 12 kuu jooksul)	5,4	5,4	4,8	4,8	2,1	9,1	TAI TKU109

² Rahvastiku tervise aastaraamat 2023. Uuring.

Uimasteid tarvitavad noored (16-26) (viimase 12 kuu jooksul)	13,9		22,0	14,6	7,6	24,5	TAI TKU ₁₀₉
Noored (16-26) igapäevasuitsetajad	16,4		13,8	14,9	8,2	20,6	TAI TKU ₁₀₉
Regioonipõhised näitajad	Järva, Pärnu ja Viljandi mk	Lääne- ja Ida Virumaa	Tartu, Jõgeva, Põlva, Valga ja Võru mk	Kogu Eesti	Eesti väikseim	Eesti suurim	Allikas
Alkoholi tarvitavad koolinoored (%)	32,2	26,5	29,3	29,6	24,8	35,0	TAI ESPAD ₄₅
Alkoholi mitte kunagi tarbinud koolinoored	59,7	71,2	60,6	64,3	71,2	59,7	TAI ESPAD ₄₅
Koolinoorte uimastitarvitamine (kanep)	7,6	4,4	6,4	6,5	4,4	8,4	TAI ESPAD ₄₅
Suitsetanud koolinoored (%)	23,3	18	22,2	20,8	16,3	24,4	TAI ESPAD ₄₅
e-sigarit tarvitanud koolinoored	36,4	25,3	35,5	31,6	25,3	36,4	TAI ESPAD ₄₅
Vesipiipu kasutanud koolinoored	10,1	7,4	10	9,4	6,8	12,8	TAI ESPAD ₄₅

Alkohol põhjustab Eestis väga suurt tervise- ja sotsiaalset kahju ning on seotud paljude vigastussurmade ja mitme haiguse tekkega. Suremus alkoholist tingitud haigustesse on Viljandimaal sama kõrge kui Eestis keskmiselt (10 000 elaniku kohta keskmiselt 5,7 surma).

Registreeritud joobes juhtimise korras 100 000 elaniku kohta on Viljandi linnas oluliselt tõusnud ja see ületab Eesti keskmist näitajat. Kui 2019 oli näitaja väärtuseks 220,2, siis 2023 468,1.

Alkoholi tarvitamisest põhjustatud surmade arv Viljandi linnas oli 2022. aastal 8. 2018. aastal oli see näitaja 4.

2.1.5. VAIMNE TERVIS

Vaimne tervis on heaoluseisund, milles inimene realiseerib oma võimeid, tuleb toime igapäevase elu pingetega, suudab töötada tootlikult ja tulemusrikkalt ning on võimeline andma oma panuse ühiskonna heaks. See tähendab enam kui psüühikahäire või psüühilise puude puudumist – see on inimese tervise oluline ja lahutamatu osa ning tema kogukonna heaolu ja tõhusa toimimise alus. Kaks peamist lähenemist vaimsele tervisele on positiivne ja negatiivne vaimne tervis. Kui negatiivne vaimne tervis kätkeb endas psüühikahäireid, vaimse tervise probleeme ja nende sümptomeid, siis positiivne vaimne tervis ehk vaimne heaolu on vajalik üldise heaolu saavutamiseks, kuna aitab suhestuda ja kohaneda ümbritseva keskkonnaga, seda tajuda, mõista ja tõlgendada ning vajadusel muuta. Teisisõnu võimaldab kogeda elu tähenduslikuna ja olla loominguline ning produktiivne ühiskonnaliige.³

Süvenenud on Eesti noorte vaimse tervise probleemid. Nad kogevad kurbust ja masendust sagedamini kui naaberriikide noored. Halvemad vaimse tervise näitajad on aga tugevalt seotud uimastite tarvitamisega. Ka täiskasvanute seas on depressiivsus ja stress märkimisväärselt suurenenud: 2022. aastal

³ <https://www.terviseinfo.ee/et/valdkonnad/vaimne-tervis>

tundis nii depressiivsust kui ka kõrgeenenud stressitaset juba üle veerandi Eesti 16–64-aastastest elanikest⁴.

Ülevaated/ Uuringud:

[Eesti rahvastiku vaimse tervise uuring. Lühikokkuvõte](#)

[Eesti rahvastiku vaimse tervise uuring. Lõpparuanne](#)

Statistika 2023

Maakonnapõhised näitajad	Viljandi mk	Lääne- Viru mk	Tartu mk	Eesti keskmine	Eesti väikseim	Eesti suurim	Allikas
Stressi või pinget esinemine (%)	20,3	23	25,2	18,3	0	23,3	TAI TKU ₁₀₄
Masenduse või depressiooni esinemine (%)	20,1	21,3	20,4	19,1	0	22,9	TAI TKU ₁₀₄
Sagedase üleväsimuse esinemine (%)	43,9	42,6	43,1	40,6	0	46,5	TAI TKU ₁₀₄
Mõelnud enesetapule (%)	6,3	7,2	10	5,9	0	8,3	TAI TKU ₁₀₄
Enesetapud × 100 000 elaniku kohta	15,4	22,1	13,9	12,0	0	23,5	TAI SD ₃₁
Enesetapud (% surma põhjustest)	1,1	1,6	1,4	1	0	2,9	TAI SD ₃₁
Regioonipõhised näitajad	Järva, Pärnu ja Viljandi mk	Lääne- ja Ida Virumaa	Tartu, Jõgeva, Põlva, Valga ja Võru mk	Kogu Eesti	Eesti parim	Eesti halvim	Allikas
Depressiooni esinemine (%)	28,7	38,2	32,4	33,1	28,7	38,2	TAI KU ₁₂₁
Masenduse/ kurbuse esinemine (%)	29,0	29,9	28,0	28,7	26,2	30,4	TAI KU ₁₁₅₁
Kiusamist kogenud (%)	33,3	33,3	33,7	32,4	28,8	33,7	TAI KU ₈₁₁
Küberkiusamist kogenud 1-2 korda (%)	9,9	16,4	10,1	12,6	6,8	16,4	TAI KU ₈₂₁

Eesti rahvastiku vaimse tervise küsitlusuuringu põhjal (inimeste endi hinnangul) oli 2021. aastal kõrgeenenud depressioonirisk üle 28% ja ärevushäire risk 20% rahvastikust. Haigekassa andmetel diagnoositi aastatel 2016–2021 depressiooni 12% ja ärevushäireid 10% täiskasvanutest. 15–24-aastastel noortel oli enese hinnangul nii depressiooni kui ärevushäirete risk kuni kaks korda kõrgem kui elanikkonnas keskmiselt. Depressioonirisk on suurem naistel, kõrge geneetilise eelsoodumusega ning riskeeriva tervisekäitumisega inimestel. Vaimse tervise riskiteguriteks olid koroonakriisi ajal sotsiaalmajanduslik haavatavus (madal haridustase, väike sissetulek, töötus) ja sotsiaalse toe puudumine⁵.

⁴ Rahvastiku tervise aastaraamat 2023. Uuring. Kättesaadav: link

⁵ Eesti rahvastiku vaimse tervise uuring. Lühikokkuvõte

2.1.6. LÄHISUHTEVÄGIVALD

Probleemi taust. Ainult väike osa lähisuhtevägivalda juhtumitest jõuab politseini. Lähisuhtevägivalda ohvrite puhul on tegemist väga haavatava ohvrite grupiga. Kui peres esineb lähisuhtevägivalda, on kõrgendatud risk saada väärkohtlemise osaliseks ka peres elavatel lastel.

Kuni 2/3 lastest kogeb lapsepõlves kahjustavaid kogemusi. Ligi 1/5 kogeb rohkem kui 4 erinevat tüüpi ebasoodsaid kogemusi. Näited sellistest kogemustest on: vägivalda kogemine, ära kasutamine, hülgamine, vägivalda pealt nägemine kodus või ühiskonnas, perekonnaliikme suitsiidikatse või lõpule viidud suitsiid. Samuti loetakse sellisteks kogemusteks järgmiste probleemidega kooselu: pereliikme/lähedase ainete kuritarvitamine, pereliikme/lähedase vaimse tervise probleemid, vanematest eemalolekust tingitud ebastabiilsus, pereliikme/lähedase vanglas viibimisest tingitud ebastabiilsus. Toidu ebapiisavus, diskrimineerimine, koduste tingimuste ebastabiilsus. Eelnev nimekiri ei ole lõplik. Ebasoodsad lapsepõlve kogemused mõjutavad tugevalt eluvalikuid, toimetulekuoskuste omandamist ja seeläbi elus hakkama saamise võimalusi täiskasvanuks saades. Ebasoodsate lapsepõlve kogemuste minimeerimisega vähendatakse nende negatiivseid mõjusid täiskasvanuks saamisel.⁶

Vägivalda pikaajalisteks tagajärgedeks võivad olla vaimse tervise probleemid, enesehävituslik käitumine ning alkoholi ja narkootikumide kuritarvitamine. Suur osa neist, kes kasutavad täiskasvanuna vägivalda, on kasvanud ka ise üles vägivaldses keskkonnas.

Ülevaated/ Uuringud:

[Perevägivald ja ahistamine](#)

Statistika 2023

KOV põhised näitajad	Viljandi linn	Rakvere linn	Elva vald	Kogu Eesti	Eesti väikseim	Eesti suurim	Allikas
Lähisuhtevägivalda juhtumite arv (10 000 elaniku kohta)	80,7		79,4	79,5			PPA
Lähisuhtevägivalda kuriteod (10 000 elaniku kohta)	16,7		37,7	24,5			PPA
Maakonnapõhised näitajad	Viljandi mk	Lääne-Viru mk	Tartu mk	Eesti keskmine	Eesti väikseim	Eesti suurim	Allikas
Perevägivalda kuriteod (10 000 elaniku kohta)	19,9	21,4	21,2	21,1	8,0	46,6	Statistikaamet JSSo7
Intiimpartneri vägivalda kogenud naised	41,2	45,2	42,5	42,5	33,1	48,9	Statistikaamet JSSo7
Suhtevälist vägivalda täiskasvanueas kogenud naised	17,3	23,3	24,7	22,1	10,9	34,4	Statistikaamet JSSo7
Täiskasvanuna vägivalda kogenud naised	34,3	41,2	37,6	34,2	24,5	47,6	Statistikaamet JSSo7
Intiimpartneri vägivalda kogenud mehed	24,9	32,9	28,4	33,7	23,8	52,5	Statistikaamet JSSo7
Suhtevälist vägivalda täiskasvanueas kogenud mehed	21,7	26,2	21,8	24,2	19,9	36,1	Statistikaamet JSSo7

⁶ Adverse Childhood Experience uuring: (Felitti, et al. 1998)

Täiskasvanuna vägivalda kogenud mehed	24,4	28,4	25,2	28,1	21,5	43,2	Statistikaamet JSSo7
---------------------------------------	------	------	------	------	------	------	----------------------

2.2. FOOKUSTEEMA 2. TEADLIKKUS OHU- JA KRIISILUKORRAS TEGUTSEMISEL

Elanikkonnakaitse kriisiajal tähendab riigi ja ühiskonna valmisolekut ohuteavituseks, päästetöödeks, evakuatsiooniks, varjumiseks, esmaabiks ja katastroofimeditsiiniks, vältimatuks sotsiaalabiks, psühhosotsiaalseks kriisiabiks ning muuks elanikele hädavajalikuks abiks. Elanikkonnakaitse aluseks on inimeste suutlikkus kriisi ajal ennast kuni abi saabumiseni ise kaitsta ja vajaduse korral üksteist aidata. Selle saavutamine on ühiskonna eri osaliste ühine jõupingutus, kus on oluline roll inimestel, kogukondadel, vabatahtlikel, kohaliku omavalitsuse üksustel ja erinevatel riigiasutustel⁷.

Elanikkonnakaitse arendamise eesmärk on suurendada kogu ühiskonna kerkust, sh inimeste enda valmidust kriisides toime tulla ja taastuda, nii et kriisis oleks inimeste elu ning tervis kaitstud. Seda igasuguses kriisis, nii loodusõnnetuste, katastroofide kui ka tahtmatust või tahtlikust inimtegevusest tingitud kriiside, sh sõja korral. Elanikkonnakaitse lähtub kriisireguleerimise põhimõtetest, sh ülesannete jäävusest. Elanikkonnakaitse eesmärgid, fookusvaldkonnad ja meetmed on detailselt kirjeldatud [2018. aasta elanikkonnakaitse kontseptsioonis](#).

Elanikkonnakaitse on meetmete süsteem, mille eesmärk on kaitsta inimesi hädaolukordades ning riigi julgeolekut või põhiseaduslikku korda ähvardavate ohtude korral. Elanikkonnakaitse aluseks on elanikkonna suutlikkus ennast ise kaitsta ja vajaduse korral üksteist kuni abi saabumiseni aidata. Elanikkonnakaitse on ühiskonna eri osaliste – inimeste, kogukondade, kohaliku omavalitsuse üksuste, ettevõtjate ja valitsusasutuste – ühine jõupingutus. Elanikkonnakaitse hõlmab elanike kaitset mistahes üleriigilise mõjuga kriisiolukorras.

Elu ja tervise kaitse üks vältimatuid eeldusi on tagada kriisiolukordades ühiskonna kui terviku toimimine: riigi- ja valitsemisfunktsioonid, elutähtsate teenuste ja muude üldhuviteenuste toimimine, elu ja tervise säilitamiseks vajalike esmatarbekaupade ja vahendite kättesaadavus, inimõiguste ja põhivabaduste kaitse ning ühiskonna turvalisus laiemalt⁸.

Teadmised kriisiolukordades õigest käitumisest ja oskused neid kasutada on võtmetähtsusega selliste sündmuste puhul, kus tagajärgi on võimalik leevendada ennekõike õige käitumisega. Tegemist on valdavalt ootamatute ja kiire arenguga sündmustega, kus inimesed peavad aja ja teabe puudumisel tegema iseseisvalt otsuseid ning ei saa jääda ootama käitumisjuhiste saabumist ametkondadelt (näiteks terrorirünnak, tulekahju jmt). Inimeste kriisiolukordades käitumise ratsionaalsus sõltub suurel määral sellest, kas neil on teadmised õigest tegutsemisest ja kas nad oskavad vastavates olukordades teha teadlikult kaalutletud valikuid. Elanike teadlikkuse suurendamine on kriitilise tähtsusega ka nende kaitsemeetmete puhul, mis vajavad kaitsva mõju saavutamiseks inimeste õigeaegset sihipärast ja teadlikku tegutsemist (näiteks eelnev vaksineerimine epideemia ohu korral; siseruumidesse varjumine kiirgus- ja keemiaõnnetuse korral; koduste varude soetamine pikaajaliseks kriisiolukorras valmistumisel jmt).

2.2.1. KRIISIVALMIDUS

Inimesed ootavad turvalisuse tagamisel seda, et valdavalt reageerivad sündmustele asjaomased asutused. Elu ja tervist ohustavates olukordades ei tohigi olla teisiti.

⁷ Eesti julgeolekupoliitika alused

⁸ Elanikkonnakaitse kontseptsioon

Turvalisus algab igast inimesest endast ning sellest, et inimesed hoolivad endast, oma lähedastest, oma riigist ning ümbritsevast keskkonnast. Kogukonnapõhise turvalisuse mudeli ellurakendamine seisnebki suuresti selles, et igaüks mõistab oma rolli ja kohta turvalisuse tagamisel, on valmis panustama ning tagatud on sujuv koostöö riigiasutuste, kohaliku omavalitsuse üksuste, ettevõtete ja vabaihenduste vahel. Ühtlasi aitab see tõsta usaldust riigiasutuste vastu ja suurendab usku, et igaühel on võimalik panustada oma elukeskkonna turvalisuse tagamisse. Tulemuseks on võrdsema turvalisuse tasemega piirkonnad.

Statistika 2024

KOV põhised näitajad	Viljandi linn	Rakvere linn	Elva vald	Kogu Eesti	Eesti parim	Eesti halvim	Allikas
Kriisideks valmisolek (Minuomavalitsus teenustase)	6	9	9	8	9	3	minuomavalitsus.ee
Kriisireguleerimisalaste nõuete täitmine	6	9	6	7,0	9	3	minuomavalitsus.ee
Kriisijuhtimise võimekuse tagamine kriisi ajal	8	9	8	6,4	9	3	minuomavalitsus.ee
KOV'i poolse abi tagamine elanikele kriisi ajal	7	9	9	7,5	9	2	minuomavalitsus.ee
KOV'i poolse riskikommunikatsiooni korraldamine	6	9	9	7,8	9	0	minuomavalitsus.ee
Kriisi lahenduse ja taastamise võimekuse tõstmine	6	9	9	6,1	9	4	minuomavalitsus.ee

2.2.2. KOGUKONNA VALMISOLEK JA TEADLIKKUS

Probleemi taust. Elanike teadlikkus viitab elanikkonna teadmiste ja arusaamade tasemele, mis puudutab potentsiaalseid ohte, ennetavaid meetmeid ja reageerimiskavasid, mis on seotud siseturvalisuse ohuteguritega nagu loodusõnnetused, terrorism, pandeemiad ja muud siseturvalisuse pikaajalised kriisid. See hõlmab teadlikkust, kuidas individuaalselt käituda ohuolukordades, millised ressursid ja toetus on saadaval.

Elanikkonna ettevalmistamine kriisideks on olnud puudulik ning inimeste iseseisev vastupanuvõime kriisideks on väike. Mitmed elanikkonna teadlikkust, hoiakuid ja käitumist hinnanud uuringud on näidanud inimeste ebapiisavaid teadmisi ja ettevalmistust kriiside korral hakkamasaamiseks. Haridussüsteemis kõigile õpilastele mõeldud kriisideks valmisoleku õpe puudub ning piiratud ulatuses on osa teemasid kaetud gümnaasiumi õppeastmes riigikaitseõpetuse valikaine sees. Haridusasutused on paljude teiste asutustega koostöös väga tulemuslikult alustanud ohutusala õpet, kuid see keskendub seni valdavalt igapäevastele õnnetustele, vigastuste vältimisele ning soovituslikule tervisekäitumisele⁹.

Ülevaated/ Uuringud:

Elanikkonna hädaolukorrale valmisoleku alase teadlikkuse indeksuuring ([2023](#), [2021](#) ja [2019](#))

⁹ [Elanikkonnakaitse kontseptsioon](#)

Statistika 2023

KOV põhised näitajad	Viljandi linn	Rakvere linn	Elva vald	Kogu Eesti	Eesti parim	Eesti halvim	Allikas
Minu kodu ümbrus on elamiseks turvaline	82,4	82,5	81,8	81,1	93,2	67,8	minuomavalitsus.ee
Minu eluaseme lähiumbruses ei tarbita sageli avalikus ruumis alkoholi ega liigu ringi joobes isikud	59,6	61,3	65,4	64,4	81,1	45,9	minuomavalitsus.ee
Kogukonnaelust aktiivselt osa võtmine (jah+ pigem jah)	34,8	34,5	36	44,1	47,6	27,2	minuomavalitsus.ee
Tunnetatakse võimalust oma elukeskkonna arengut mõjutada	34,0	35,9	35,9	44,4	50,5	28,1	minuomavalitsus.ee
Rahulolu kohaliku omavalitsuse juhtimisega	55,4	53,5	46,9	52,3	82,3	25,2	minuomavalitsus.ee
Rahulolu elanike kaasamisega omavalitsusüksuse arengu kavandamisse	55,5	48,8	49,8	48,9	79,9	26,0	minuomavalitsus.ee

2.3. FOOKUSTEEMA 3. SÜSTEEMNE ENNETUSTEGEVUS JA VALDKONDADEÜLENE KOOSTÖÖ

Ressursside nappus on ennetustöö valdkonnas sageli esinev probleem. Puuduvad piisavad rahalist vahendid, inimressursid, aeg või muud vajalikud tegurid, et viia läbi tõhusaid ennetusprogramme. Nappide ressursside tõttu ei ole võimalik jõuda kõigi teenuseid vajavate inimesteni või pakkuda piisavalt mitmekülgeid teenuseid. Pidev ressursside nappus võib demotiveerida töötajaid ja vähendada nende pühendumust.

Valdkonnas viiakse läbi erinevatel teemadel projektiviisilisi tegevusi. Projektipõhine ennetustöö on tõhus viis probleemide ennetamiseks, kuid sellel on ka oma väljakutsed. Igal projektil on alati ajaline piirang ning see on takistuseks pikaajalise mõju saavutamiseks. Tihti on vajalik teha jätkutegevusi, kuid selleks puuduvad ressursid. Projektipõhine ennetustöö pole jätkusuutlik, sest järjepidevus katkeb pärast projekti lõppu.

Ennetustöö on pikaajaline protsess, mille jaoks on vaja stabiilset rahastust ja ressursse. Turvalise elukeskkonna tagamiseks on lisaks rahalisele panustamisele ka vajalik tugevdada koostööd erinevate organisatsioonide ja kogukonnaga, et jagada ressursse ja suurendada efektiivsust.

Statistika 2024

KOV põhised näitajad	Viljandi linn	Rakvere linn	Elva vald	Kogu Eesti	Eesti parim	Eesti halvim	Allikas
Turvalisuse teenustase	5	4	6	5	8	2	minuomavalitsus.ee
Valdkondadeülene ennetustegevus	5	4	6	3	9	0	minuomavalitsus.ee

Turvalisus – elanike rahuloluindeks	66,3	71,7	66,8		76,1	57,2	minuomavalitsus.ee
-------------------------------------	------	------	------	--	------	------	--------------------

2.4. FOOKUSTEEMA 4. VIRTUAALMAAILMA OHUD

Virtuaalmaailma ohud viitavad riskidele ja ohtudele, millega võime kokku puutuda, kui veedame aega internetis või muudes virtuaalsetes keskkondades. Kuigi internet pakub meile tohutult võimalusi, on oluline olla teadlik võimalikest ohtudest ja võtta vajalikke ettevaatusabinõusid. Virtuaalmaailma ohud on pidevalt muutumas vormis. Seetõttu on oluline olla kursis viimaste trendidega ja õppida uusi oskusi, mis aitavad end internetis kaitsta.

Kõige levinumad ohud on järgmised:

- küberkiusamine - üks levinumaid ohte just noorte seas. Küberkiusamine võib hõlmata solvamist, ähvardamist, valede levitamist või teiste inimeste privaatse informatsiooni avalikustamist.
- identiteedi vargus - kurjategijad võivad püüda varastada inimeste isiklikku teavet, näiteks paroole või pangakonto andmeid, et teise inimese nimel pettusi teha.
- seksuaalne ahistamine - virtuaalmaailmas võib kohata inimesi, kes püüavad seksuaalselt ahistada või manipuleerida.
- desinformatsioon ja võltsuudised - virtuaalmaailmas levib palju valeinfot, mis võib segadust tekitada ja inimesi eksitada.
- sõltuvus - liigne interneti kasutamine võib põhjustada sõltuvust, mis võib mõjutada õpinguid, tööd ja suhteid.
- privaatsuse rikkumine - jagatud informatsioon võib sattuda valedesse kättesse, kui ei olda piisavalt ettevaatlik oma privaatsusseadetega.

Statistika 2019-2024

Eesti põhised näitajad	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Allikas
Arvutiandmete ja -süsteemi kuriteod (KarS §-d 206-207, 216', 217)	197	254	250	231	160	144	Kuritegevus Eesti 2024
Arvutikelmused (KarS § 213)	768	825	1346	969	1401	1456	Kuritegevus Eestis 2024

2024. aastal registreeriti Eestis 1600 arvutikuritegu. Nende arv on tõusuteel. Tõusu põhjuseks on arvutikelmused.

Ka 2024. aastal jätkusid juba tuttavad petulinkide, -kõnede ja -sõnumite kelmused, kuid lisaks ilmus veel hulk uusi võtteid, millega ohvritelt raha välja peteti. Lisaks pandi toime hulk n-ö tavapäraseid kelmuseid, kus ohver maksab osaliselt või tervelt mingi toote/teenuse eest, mida ta kunagi reaalselt kätte ei saa. Kelmide peamine eesmärk on jõuda ohvrite isikuandmete ja rahani – olgu selleks kas PIN-koodid, pangakonto andmed või muu info, mille abil on võimalik jõuda ohvri pangakontoni või võtta tema nimel laene või sõlmida järelmaksulepinguid, mille tulem ohvrini kunagi ei jõua.¹⁰

¹⁰ [Kuritegevus Eesti 2024](#)

2.5. FOOKUSTEEMA 5. SIDUS JA KAASAV AVALIK RUUM

Inimese ja teda ümbritseva elukeskkonna vahelise suhte paremaks mõistmiseks uuritakse tihti keskkonna erinevate kasutajate rahulolu ning laiemalt heaolu. See tuleneb keskkonna teatavate omaduste mõjust inimese psühholoogilistele, sotsiaalsetele ning käitumuslikele protsessidele. Need võivad kujundada näiteks elukeskkonnas tajutud turvalisust ning selle restoratiivsust ehk taastavat mõju. Lisaks rahulolu hindamisele uuritakse lähemalt keskkonna kvaliteediga seotud termineid nagu elamisväärsus ja elukvaliteet ning keskkonna jätkusuutliku arengu käsitlust. Analüüsil põhinetakse nende rakendamisele erinevates programmides dokumentides, poliitikakujundamisel ja linnade arenguks seotud eesmärkide defineerimisel. Samas on näha, et elukeskkonnaga tihedalt seotud mõisteid käsitletakse harva üheselt¹¹.

Elukeskkonnaga rahuolu on pidevalt muutuv ja dünaamiline, mitte konkreetsete keskkonna omadustega objektiivselt kujundatav. Elukeskkonna uurimisel võivad seda kujundavad valdkonnad, kontekst ja skaala ning nende rõhuasetus ajas muutuda¹².

Probleemi taust. Inimesed veedavad üha rohkem aega avalikes või poolavalikes ruumides. Sellisteks ruumideks on näiteks kaubanduskeskused ja soojal aastaajal ka avatud ruumid, nt pargid, rannad ja kesklinnad. Ehitatud keskkonna ja hoonete omadused mõjutavad otseselt näiteks õnnetuste juhtumist, kuritegevust ja turvatunde puudumist. Suurimad avalikke ruume puudutavad turvalisuse küsimused on seotud vägivalga ja selle hirmuga. Vägivaldsel tegevusel ja häirival käitumisel on kombeks koonduda linnaruumis väikestele aladele ja teatud punktidesse.

Statistika 2023-2024

KOV põhised näitajad	Viljandi linn	Rakvere linn	Elva vald	Kogu Eesti	Eesti väikseim	Eesti suurim	Allikas
Avaliku korra rikkumised (KarS § 262) 100 000 elaniku kohta	5,8	57,4	26,9	52,3	0	282,9	TAI PO03
Elanikud tunnevad pimedas turvaliselt	75,1	75,9	70,2	73,0	92,2	53,8	minuomavalitsus.ee
Tuleohutus	9	5	9	5,8	2	9	minuomavalitsus.ee
Veeohutus	8		9	5,9	0	9	minuomavalitsus.ee
Maakonnapõhised näitajad	Viljandi mk	Lääne-Viru mk	Tartu mk	Eesti keskmine	Eesti väikseim	Eesti suurim	Allikas
Registreeritud kuriteod 10 000 elaniku kohta	110		179	161	83,1	276,8	Statistikaamet JS009
Isikuvastased kuriteod 1000 elaniku kohta	4,2	6,4	4,6	5,8	2,8	11,1	TAI heaoluportaal
Varavastased kuriteod 1000 elaniku kohta	4,7	5,9	7,5	7,7	2,9	10,8	TAI heaoluportaal

¹¹ Kamp, I., Leidelmeijer, K., Marsman, G., & Hollander, A. (2003). Urban environmental quality and human well-being: Towards a conceptual framework and demarcation of concepts; a literature study. *Landscape and Urban Planning*, 65(1-2): 5-18, ISSN 0169-2046, [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(02\)00232-3](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(02)00232-3).

¹² Elukeskkonnaga rahulolu hindamise metoodika täiendusvõimalused ja andmete kasutamine säästva arengu suunamisel https://minuomavalitsus.ee/sites/default/files/documents/2022-11/2021.06.03%20Elukeskkonna%20lopparuanne_final.pdf

Liikluses kannatanud 1000 elaniku kohta	1,1	1,4	1,0	1,3	0,8	1,7	TAI heaoluportaal
Tuleõnnetustes hukkunud 100 000 elaniku kohta	6,5	4,5	5,7	3,2	1,2	7,0	TAI heaoluportaal
Hoonetulekahjude arv 100 000 elaniku kohta	89,7	119,1	70,4	83,5	51,7	149,7	TAI heaoluportaal
Veeõnnetustes uppunud 100 000 elaniku kohta	5,0	2,8	3,5	3,4	0,8	12,7	TAI heaoluportaal

2.6. KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED

Elanike riskikäitumine põhjustab kahjusid tervisele, elule ja varale. Elanike turvatunnet kõigutavad palju ka vargused ja avaliku korra rikkumised. Süüteo ja õnnetused on seotud laiemate sotsiaalsete probleemidega, näiteks alkoholi ja uimastite kuritarvitamine ning vägivald.

Eelpool toodud hetkeolukorda iseloomustavad näitajad osundavad paljudele probleemidele, mis on seotud turvalisuse ja turvatunde loomisega omavalitsuses. Allpool on toodud välja nende näitajate loetelu, mis Viljandi linnas ületavad Eesti keskmisi näitajaid.

Viljandi linna põhised näitajad:

- Alaealiste süüteo 100 000 elaniku kohta
- Alaealiste kuriteod 100 000 elaniku kohta
- Põhihariduse katkestajad (7-26-aastased, osatähtsus
- Üldkeskhariduse katkestajad (7-26-aastased), osatähtsus
- Politsei abivajaduse teated KOVile 10 000 elaniku kohta
- Korduvate teadete osakaal %
- Alkoholiseaduse rikkumised (100 000 elaniku kohta)
- Joobes juhtimine (100 000 elaniku kohta)
- Lähisuhtevägivalla juhtumite arv (10 000 elaniku kohta)
- Kriisideks valmisolek (Minuomavalitsus teenustase)

Toodud näitajate põhjal on järgmistes peatükkides kirjeldatud probleemvadvakondi fookusteemade kaupa ning kavandatud tegevusi probleemide ja nende põhjuste leevendamiseks. Fookusteemad on prioriseeritud dokumendi koostamisel toimunud tööühmade arutelude käigus.

3. TURVALISUSE PEAMISED PROBLEEMVALDKONNAD

3.1. FOOKUSTEEMA 1. LASTE JA PEREDE SOTSIAALSED TOIMETULEKUOSKUSED

Probleem	Põhjused	Juurpõhjus, millega peab tegelema
Vähased vanemlikud toimetuleku oskused	1) perekondlikud põhjused lapsepõlvest 2) kodu ei toeta lapse arengut, vanematel puudub oskus või on vähene huvi kuulata last, osaleda tema tegevustes ja puudulik toetamise oskus lapse suunamisel 3) vanemate töökohad asuvad elukohast eemal 4) lapse mured ja probleemid ei jõua vanemateni	1) oskus märgata ja tõlgendada ohumärke 2) vanemate ja laste vaheline kommunikatsioon väike
Lapsevanemate vähene võimekus ennast ja oma elu juhtida	1) ebakindel kodune õhkkond mõjutab laste emotsionaalset ja vaimset heaolu 2) vanemate ebatõhus enesejuhtimisoskus mõjutab laste arusaama iseseisvusest ja vastutustundest 3) vanemate puudulik võimekus ja aktiivsus lapse huvide arendamisel ja emotsionaalsel toetamisel 4) vanemate puudulik võimekus enda elu korraldamisel raskendab koostööd 5) majanduslik raskus/toimetuleku raskus	1) ebastabiilne kodukeskkond - Toetusprogrammide rakendamine, perenõustamine ja sotsiaalteenuste parandamine, et pakkuda peredele vajalikku tuge. 2) ebasobiv/halb eeskuju lastele - Haridusprogrammide tugi, kogukondlikud tegevused, mis aitavad vanematel kujundada positiivseid ja toetavaid käitumismustreid. 3) ebapiisav tugi lapse arengu toetamisel (oskamatus) - Koolitused vanematele, õpetajatele ja tugispetsialistidele, et suurendada teadlikkust lapse vajadustest ja arengu etappidest. 4) vähene koostöövõimeoskus - Pereteraapia, suhtlemiskoolitused ja grupitöö võimaluste loomine, et arendada vanemate ja pereliikmete koostööoskusi. 5) rahaliste asjade oskamatu korraldamine/toimetulek - Finantskirjaoskuse koolitused, riiklikud toetusmeetmed ja nõustamisteenused, et aidata peredel paremini planeerida ja hallata oma majanduslikku olukorda.
Killustatud ja puudulik teave	1) info üleküllus, liiga palju infoallikaid, ei suuda infotulvast leida olulist ja õiget infot 2) eksitav või puudulik info mõjutab käitumismustrite kujunemist 3) eksitava või puuduliku info põhjal tegutsemine ja otsuste langetamine	1) teadmiste puudumine, kriitilise mõtlemise vähene oskus, kallutatus: pole ligipääsu täpsele ja usaldusväärsele teabele, inimesed toetuvad infole, mis kinnitab nende olemasolevaid uskumusi. 2) usaldusväärsed allikad: täpse ja objektiivse teabe levitamine, teabega platvormid
Abivajavate laste probleemid jäävad tähelepanuta	1) perekondlikud raskused: vanemate vaimse tervise probleemid, sõltuvusainete kuritarvitamine, majanduslikud raskused, koduvägivald võivad mõjutada lapse turvalisust ja arengut	1) generatsiooniülene, samad käitumismustrid - haridus- ja tugiprogrammid 2) vaimse tervise stigmasioon: probleemide mitte tunnistamine ja ravi eiramine - vaimse tervise teenuste kättesaadavuse parandamine: KOV tasustab osaliselt, toetavad tugigrupid, teadlikkuse tõstmine - vaimse tervise olulisus

	2) hariduslikud väljakutsed – õpiraskustega lapsed, erivajadused-lisatoe vajadus 3) terviseprobleemid – füüsilised või vaimsed terviseprobleemid 4) sotsiaalne isolatsioon – kiusamise kogemine, diskrimineerimine või puudub toetav sotsiaalne võrgustik. 5) vanemlik oskamatus või hoolimatus – vanematel puuduvad oskused või ressursid lapse kasvatamiseks ja toetamiseks	3) puudulik juurdepääs teenustele, pered ei saa vajalikku abi. nõustamine, teraapia, sotsiaaltoetused - majanduslik abi ja koolitused, tööhõiveprogrammid 4) sotsiaalne isolatsioon: puudub toetav kogukond, inimene on üksi oma probleemidega - ennetustegevused: koduvägivalla ja sõltuvusainete kuritarvitamise vastu suunatud kampaaniad ja ennetusmeetmed
Võimekus ja valmisolek reageerida lapse abivajadusele	1) teadmiste ja oskuste puudumine, hirm, ebakindlus 2) vaimse tervise probleemid – stress, ärevus, väsimus võib takistada inimestel adekvaatselt reageerimast lapse abivajadusele. 3) sotsiaalne surve või stigma-kogukondlikud normid või hirm hinnangute ees võivad takistada abi otsimist või andmist. 4) puudulik juurdepääs ressurssidele- puuduvad selged ja kättesaadavad tugivõrgustikud, võib tunduda, et lapse abivajadusega tegelemine on keeruline või võimatu. 5) empaatia ja teadvustamise puudulikkus	1) hirm eksida või olukorda halvendada - teadlikkuse tõstmine-koolitused ja infokampaaniad, mis õpetavad lapse abivajaduste äratundmist ja nendega tegelemist 2) kartus, et sekkumine võib olukorda keerulisemaks muuta, reageerimine ei ole sobiv või piisav - emotsionaalne tugi ja nõustamine: peredele ja spetsialistidele suunatud teenused, et suurendada kindlustunnet sekkumisel 3) tugivõrgustike arendamine – kogukondlike ja institutsionaalsete ressursside loomine, mis toetavad laste abivajaduste lahendamist. 4) vaimse tervise teenuste kättesaadavus – stressi ja ärevuse leevendamiseks mõeldud programmid, et suurendada vanemate ja hooldajate suutlikkust. 5) puudulik tundlikkus lapse olukorra suhtes või vähene arusaamine probleemi tõsidusest, võib reageerimine jääda liiga passiivseks - stigma vähendamine ja avatud arutelud, kampaaniad, mis aitavad võidelda sotsiaalsete eelarvamuste ja hirmude vastu.
Teenused pole piisavalt kättesaadavad	1) teenuste puudus laste erinevatele vanusegruppidele 2) lapsevanemate teadlikkuse puudumine lapse vajaduste kohta 3) ebameeldivate teemade vältimine vanemate poolt 4) teenuste kättesaadavuse piiratus 5) segased juhised ja hinnanguline suhtumine	1) teenuseid ei ole piisavalt, et katta kõik vanuserühmad - teenused on paindlikud ja kohandatavad, tagada universaalse ja kohandatava lähenemisega toetus, mis arvestab individuaalseid erinevusi. Suurendada rahastust ja tugiprogramme. Viljandi linnas tegutsevate väljaõppega spetsialistide kaardistamine. 2) vanemad ei mõista, et laps vajab erialast tuge või teenuseid - lastevanemate teadlikkuse tõstmine laste arenguvajadustest, infokampaaniad/programmid erialaste teenuste olulisusest. Pakkuda vanematele võimalust osaleda nõustamises või koolitustes, mis aitavad neil paremini mõista lapse vajadusi. Jagada edulugusid, et näidata, kuidas toetavad teenused on lapsi aidanud. 3) vanemad hoiduvad raskete või ebamugavate probleemide käsitlemisest - turvalise ja toetava keskkonna loomine, kus vanemad tunnevad end mugavalt probleemidest rääkides. Pakkuda psühholoogilist tuge ja nõustamist, et aidata vanematel hirmudest ja stigmadest üle saada.

		Kogukonnapõhiste, kus vanemad saavad jagada oma kogemusi ning õppida üksteiselt. 4) teenuste saamiseks tuleb oodata pikalt järjekorras - tagada KOV toel esmane (kuni 3x) psühhosotsiaalne nõustamine. Nõustamisteenuste laiendamine – on süsteem, kus igal abivajajal on võimalus saada juhendamist ja tuge. 5) teenustega kaasnevad ebaselged selgitused ning hinnanguline või ebakonkreetne kommunikatsioon - arendada välja selge ja standardiseeritud teave, mis on kergesti arusaadav igale lapsevanemale. Luua kergesti ligipääsetav digitaalne infoplatvorm, kus vanemad saavad teenuste kohta selget ja usaldusväärset infot.
Lähisuhtevägivald	1) madalad sotsiaalsed oskused ja enesehinnang 2) varasem traumaatilisem kogemus, eeskuj 3) enesekehtestamise vajadus 4) vaimsed probleemid 5) vaimne terror 6) omakasupüüdlikkus ja perekonna maine hoidmine – hirm, mida teised arvavad, kui olukord avalikuks tuleb 7) valehäbi takistab abi otsida	1) hirm ja vägivalda toimepanija võimupositsioon - spetsialistide julgustamine ja kaitsmine. Luua süsteem, kus sekkumisel on tagatud selge juriidiline ja professionaalne tugi. 2) spetsialisti ebapiisav koostöö ja teadlikkus - koolitused spetsialistidele, mis annavad praktilisi oskusi vägivalda märkamiseks ja sellega tegelemiseks. 3) puudulikud sekkumisvõimalused ja tugisüsteemid - spetsialistil on teada selged meetodid ja turvalised võimalused vägivalda ohvri abistamiseks. Tugivõrgustiku arendamine: ohvrile on tagatud turvalised väljapääsud ja piisav toetus (varjupaigad, nõustamisteenused) 4) sotsiaalne stigma ja vaikimine – hirm häbimärgistamise ees või ühiskondlik surve võib takistada nii ohvrit kui ka spetsialisti olukorda avalikustamast. Avalikud kampaaniad ja arutelud, mis aitavad murda vaikimise mustrit ja julgustavad abi otsima. 5) juhtumite keerukus ja tõendamise raskus: ilma kindlate tõenditeta võib olla raske juhtumit ametlikult menetleda ja ohvrit kaitsta - sekkumisprotsesside lihtsustamine, selged ja tõhusad mehhanismid võimaldavad kiiret ja turvalist sekkumist.
Noorte vaimse tervise toetus	1) vaimse tervise raskused takistavad laste kooliskäimist 2) õppeedukust mõjutavad vaimse tervise probleemid 3) kiusamine, üksildus ja vähene oskus abi otsida 4) võrgustikutöös puudub selgus ja otsustusjulgus	1) lapsed jäävad koolist eemale, kuna nende vaimne seisund ei võimalda osalemist - tagada koolides kättesaadavad psühholoogilised ja nõustamisteenused. Haridusasutustes tagada paindlikud õppevormid ja toetavad keskkonnad, mis arvestavad laste vajadustega. Tõsta teadlikkust vaimse tervise probleemidest nii laste kui ka õpetajate seas 2) vaimse heaolu raskused vähendavad keskendumisvõimet ja õpimotivatsiooni - rakendada õpimotivatsiooni toetavaid programme, mis aitavad vaimse tervise väljakutsetega toime tulla. Kohandada õppekoormust ja -meetodeid vastavalt õpilase vaimsele seisundile. Individuaalne juhendamine ja tugi neile, kelle õpitulemused on langenud.

		3) lapsed tunnevad end eraldatuna, ei tea, kuidas oma muredega toime tulla, ega julge toetust küsida - ennetusprogrammid ja töötoad kiusamise vähendamiseks. Oskuste õpe lastele- kuidas abi küsida. 4) spetsialistid ja tugisüsteemid väldivad otsuste langetamist ebakindluse või vastutuse hirmu tõttu - luua selged protokollid ja vastutussüsteemid, mis aitavad kiiremini tegutseda. Spetsialistidele on antud vajalikud õigused ja tugi, et nad ei kardaks sekkuda mõjuvõimsate inimeste puhul. Spetsialistide koolitused ja toimivad koostöövõrgustikud otsustusjulguse tõstmiseks.
Sõltuvusainete tarbimine kahjustab tervist ja heaolu	1) kodune eeskuju ja harjumused 2) soov hetkelise heaolu ja igapäevaprobleemide eest põgenemise järele 3) sotsiaalne surve ja kuuluvuse otsimine 4) sõltuvusainete lihtne kättesaadavus	1) kodus normaliseeritakse või ei taunita sõltuvusainete kasutamist - lapsevanemate koolitused: sõltuvusainete mõju ja tagajärjed, pikaajaline kahju, mida sõltuvusained toovad. Koolitused, mis rõhutavad eeskuju olulisust laste käitumismustrite kujundamisel. Kogukondlik tugigrupp vanematele, et pakkuda tuge ja lahendusi keeruliste olukordadega tegelemiseks. 2) ainete tarbimine pakub ajutist leevendust stressile või raskustele - tagada vaimse tervise toetamise võimalused- kergesti kättesaadavad nõustamis- ja teraapiateenused. Noortele alternatiivide pakkumine- stressiga toimetulekuks näiteks läbi sportlike, loovate ja sotsiaalsete tegevuste. 3) kambavaim ja soov olla osa grupist julgustab aineid proovima - luua noortele turvalised kogunemiskohad ja sotsiaalsed tegevused, mis ei ole seotud sõltuvusainetega. Otsustusprotsessidesse noorte kaasamine, et nad tunneksid end kuuluvana ja hinnatuna ilma surveta ebasobivale käitumisele. 4) ainete hõlbus saadavus ja mitmekesisus suurendavad tarbimise riski - koostöös kogukonnaga töötada välja strateegiad, mis piiravad ainete levikut, näiteks müügikohtade reguleerimine. Tugevdada järelevalvet ja kontrollimehhanisme, et vähendada ainete kättesaadavust alaealistele. Kampaaniad ja haridusprogrammid, mis tõstavad teadlikkust ainete ohtlikkusest.
Vanemad, kellel on vaimse tervise raskused, õpiraskused või intellektipuue ning sotsiaalsed või majanduslikud toimetuleku-probleemid	1) piisavate vanemlike oskuste ja toe puudumine 2) soov iseseisvusele, kuid oskuste puudumine seab ohtu nii enda kui ka teiste heaolu	1) vanemad ei oma vajalikke teadmisi ega toetussüsteeme lapse kasvatamiseks - Varajane sekkumine: tuvastada probleemid varakult, pakkuda peredele individuaalset tuge enne raskuste kuhjumist. Koolitused ja nõustamine: praktilised koolitused vanemlike oskuste arendamiseks ning perenõustamised keeruliste olukordade lahendamiseks. Toetusvõrgustikud: kogukondlikud tugigrupid, kus vanemad saavad jagada kogemusi ja saada tuge sarnaste väljakutsetega peredelt. 2) lapsed või täiskasvanud soovivad tegutseda iseseisvalt, kuid vajalike oskuste ja ressursside

		puudumine võib põhjustada ohtlikke olukordi - Praktilised eluoskuste programmid: noortele ja täiskasvanutele praktilised koolitused igapäevaelu oskuste arendamiseks (majapidamine, eelarve koostamine, ohutus ja turvalisus). Juhendatud iseseisvuse toetus: süsteem, kus inimesed saavad tegutseda iseseisvalt, kuid samal ajal on tagatud juhendamine ja järelevalve, et vältida ohtlikke olukordi. Teavitustöö ja teadlikkuse tõstmine: kampaaniad ja haridusprogrammid, mis selgitavad iseseisvusega kaasnevaid vastutusi ja riske.
Erivajadusega põhikooli lõpetanud noored	1) noored jäävad pärast põhikooli lõppu koju, kuna nende piirkonnas ei ole keskkooli ega muud haridusasutust, kus nad saaksid õpinguid jätkata. 2) noored ei saa vanusepiirangute tõttu kohe tööturule siseneda, mistõttu puuduvad neil võimalused iseseisvaks arenguks ja toimetulekuks.	1) pärast põhikooli lõpetamist ei ole piirkonnas kättesaadavat haridusteed, näiteks gümnaasiume või kutseõppeasutusi, mis takistab noorte edasist haridustee jätkamist. - Uute haridusasutuste rajamine või haridusteenuste laiendamine piirkonnas, et võimaldada õpingute jätkamist. Virtuaalsete ja kaugõppeprogrammide loomine, mis võimaldaks noortel õppida kaugõppe teel. Võimaluste (nt transpordi) parandamine, et lihtsustada ligipääsu kaugemal asuvatele haridusasutustele. 2) vanusepiirangud tööturule sisenemiseks, mille tõttu noored ei saa tööd leida ega arendada oma oskusi praktilises keskkonnas - Noortele suunatud tööpraktika programmide loomine, mis võimaldaks neil omandada töökogemust ja arendada oskusi vanusest hoolimata. Kohaliku ettevõtluse ja organisatsioonide motiveerimine noorte tööpraktika ja koolitusvõimaluste pakkumiseks. Noorte ettevõtlusprogrammid, mis innustavad noori ise ettevõtlusega tegelema.
Noored, kes on lõpetanud põhikooli, kuid ei jätkata õpinguid ega ole tööturul aktiivsed.	1) haridustee katkestamine: Noored ei jätkata õpinguid, sest nad ei pääse gümnaasiumi või kutsekooli. 2) vaimsed probleemid: Noortel on vähene enesekindlus, väldivad sotsiaalset suhtlemist, on virtuaalmaailmas. 3) kodu toetuse puudumine: Vanemate puudulik või vähene oskus noori suunata ning nende arenguks vajalikku tuge pakkuda.	1) piirkonnas puuduvad piisavad haridusvõimalused või sisseastumistingimused on liiga keerulised, mis takistab noorte hariduse jätkamist - Luua madalamad sisseastumistakistused või pakkuda ettevalmistuskursusi. Arendada hariduse kaugõppe võimalusi ja parandada ligipääsetavust. 2) vaimsed probleemid: Noorte madal enesehinnang, kuna puudub toetav keskkond, mis soodustaks sotsiaalset suhtlemist ja vaimset tervist. eelistatakse virtuaalmaailma, kuna see pakub põgenemisvõimalust - Tugevdada kogukonnas noortele mõeldud psühhosotsiaalset abi ja nõustamisteenuseid. Sotsiaalsete tegevuste ja ürituste korraldamine, et soodustada suhtlemisoskuste arengut. Koolitused noortele: digitaalse tasakaalu tähtsus ja toetada noorte tervislike eluviiside kujunemist 3) kodu toetuse puudumine: Vanemad ei suuda noori suunata ega pakkuda vajalikku tuge nende arenguks - Pakkuda vanematele koolitusi ja nõustamist noorte arenguga seotud teemadel. Kogukonnapõhiste toetusrühmade ja mentorprogrammide loomine. Vanemate kaasamine

		aktiivselt noortele suunatud haridus- ja arenguplaanidesse.
--	--	---

3.2. **FOOKUSTEEMA 2. TEADLIKKUS OHU- JA KRIISIOLUKORRAS** **TEGUTSEMISEL**

Probleem	Põhjused	Juurpõhjus, millega peab tegelema
Ebapiisav info ja vähene teadlikkus kriisiolukorras tegutsemise kohta takistavad inimestel ohu korral kiiret ja õiget reageerimist.	1) Puudulikud käitumisjuhised: Kriisi- ja ohuolukordades tegutsemiseks puuduvad selged ja konkreetsed juhised. 2) Ebapiisav kommunikatsioon: puudulik teave varjumiskohtadest ning elutähtsate teenuste asukohtadest. 3) Madalam riskiteadlikkus: Paljud inimesed ei pööra igapäevaelus tähelepanu võimalikele kriisiolukordadele. 4) Ekslik turvatunne: Levinud seisukoht, et kriisid ja ohuolukorrad ei puuduta konkreetset indiviidi.	1) puudulik kriisiteadlikkus - koolituste ja haridusprogrammide puudumine, mis õpetaks kriisides käitumist - Regulaarsed haridusprogrammid ja simulatsioonide korraldamine koolides ja kogukonnas. Koostada kriisiolukordades tegutsemise selgesti mõistetavad ja praktilised juhendid (üldine kriiside kirjeldus, tegutsemise juhised, kontaktid, varustus, psühholoogiline tugi jm). 2) info puudulikkus - ei ole täpset teavet varjumiskohtade ning elutähtsate teenuste asukohtade kohta - Info jagamine: Veebiplatvormi loomine ja uuendamine avaliku kriisiteabe ja -juhiste jaoks. Meedia ja sotsiaalplatvormide kasutamine info kiireks levitamiseks. 3) Psühholoogiline vastupanu - Suur osa inimesi usuvad, et kriisid nendega ei juhtu. Psühholoogilise valmisoleku edendamine: Aidata inimestel mõista kriisiohte reaalselt, jagades elulisi lugusid ja praktilisi näiteid. Tagada toetavad teenused, mis aitavad inimestel kriisiolukordadeks vaimselt valmistuda ja stressiga toime tulla. 4) Kogukonna kaasamise puudumine - Kohalikud omavalitsused ja organisatsioonid ei tee piisavalt koostööd vajaliku kriisiteabe jagamiseks. Kogukonna kaasamine - Koostöövõimaluste korraldamine kohalike omavalitsuste, ettevõtete ja vabatahtlike organisatsioonide vahel. Moodustatakse kriisigrupid, mis aitavad kogukonnal kriisiolukordadeks valmistuda ja tegutseda.
Kriisiolukordade jaoks puudub selge ja põhjalik tegevusplaan, mis määratleks konkreetsed sammud ja vastutajad.	1) Puudulik kriisijuhtimine: Linnal puudub terviklik ja läbimõeldud kriisikava, mis määraks selged tegevusjuhised eri olukordades tegutsemiseks. 2) Kriisiplaanide puudulik levik ja vähene teadlikkus nende olemasolust. Olemasolevad kriisiplaanid eksisteerivad ainult dokumentidena, kuid kõik vastutavad osapooled ei ole nende sisust teadlikud. 3) Õppuste vähene tõhusus. Kriisiõppuseid tehakse formaalselt, kuid neid ei seota reaalse ja	1) Puudulik kriisijuhtimine - linnal puudub terviklik kriisikava- puudub süsteemne lähenemine ja vastutus kriisideks valmistumisel. 2) Tervikliku kriisikava loomine - koostada üksikasjalik kriisikava, mis määrab selged tegevusjuhised eri olukordades tegutsemiseks. Kaasata kriisikava väljatöötamisse eri valdkondade eksperdid ja kogukonna esindajad. Kava regulaarne uuendamine ja testimine vastavalt muutuvatele oludele. Olemasolevad kriisiplaanid on koostatud, kuid nende jagamine ja rakendamine ei ole piisavalt tõhus, mistõttu vastutavatel osapooltel puudub selge arusaam oma rollist ja ülesannetest kriisiolukorras tegutsemisel. 3) Kriisiplaanide levitamise parandamine -

	praktiliste olukordadega, mistõttu jääb tegelik ettevalmistus nõrgaks.	Korraldada infopäevi või koolitusseminare, et anda vastutavatele isikutele põhjalikud teadmised, juhised kriisiplaanide ja nende rakendamise kohta. Määrata vastutajad, kes tagavad, et kriisiplaanid jõuavad õigete inimesteni. Kriisiõppused on formaalsed ega kajasta reaalseid olukordi, mistõttu ettevalmistus jääb ebapiisavaks. 4) Õppuste tõhusam läbiviimine - siduda õppused reaalse ohuolukordadega, et harjutused peegeldaksid tegelikke kriisistsenaariume. Kaasata elanikkonda ja ametiasutusi, et õppustel osalevad kõik, kes kriisiolukorras tegutsema peavad. Õppuste põhjal koguda tagasisidet ja täiendada kriisijuhtimise strateegiat.
Kommunikatsioon	1) selgete teavituskanalite puudumine - Ei ole kokkulepet ega avalikku teavitust selle kohta, milliseid kanaleid kasutatakse kriisiolukorras info edastamiseks. 2) kaootiline infovahetus - puuduvad kindlad kokkulepped selle kohta, kes vastutab teabe levitamise eest ning millal ja kuidas seda tehakse. 3) valeinfo ja piiratud ligipääs - palju olulist kriisiteavet on saadaval ainult veebis, mis suurendab valeinfo leviku ohtu ja piirab ligipääsu neile, kellel puudub internet 4) teavitusvõimekus häirete korral - elektri ja mobiilside katkemise korral puudub tõhus ja usaldusväärne kanal kriitilise teabe edastamiseks	1) Selgete teavituskanalite puudumine - puudub kokkulepe ja avalikkuse teavitus selle kohta, milliseid kanaleid kasutatakse kriisiolukorras info edastamiseks. - Töötada välja ühtne süsteem, mis määrab kasutatavad teavituskanalid. - Teavitada avalikkust regulaarselt teavituskanalitest, et inimesed teaksid kriisiolukorras, kust saab infot. 2) Kaootiline infovahetus - ei ole määratud, kes vastutab info levitamise eest, puudulik teabe edastamise järjepidevus. - Määrata selged rollid ja vastutusvaldkonnad teabe edastamisel. - Koostada kriisiteavitusplaan, mis kirjeldab, kes, mida ja millal jagab. - Korraldada regulaarseid koolitusi või infopäevi, et asjaosalised oleksid hästi ette valmistatud. 3) Valeinfo levik ja digitaalne sõltuvus - palju olulist infot on kättesaadav ainult veebis, mis suurendab valeinfo leviku ohtu ja jätab ilma ligipääsust need, kellel puudub internet. - Luua usaldusväärsed ametlikud infoplatvormid ning teavitada avalikkust nende kasutamisest. - Tõsta inimeste teadlikkust kriitilise mõtlemise vajalikkusest ja valeinfo äratundmisest. - Tagada, et oluline info oleks kättesaadav ka väljaspool digitaalplatvormi, näiteks raadio, paber- või valjuhääldite teel. 4) Puudulik teavitus häireolukordades - elektri ja mobiilside katkemise korral ei ole loodud usaldusväärset alternatiivset teabe levitamise kanalit. - Alternatiivkanalite väljaarendamine (raadio, kohalik valjuhääldisüsteem, info paberkandjal). - Kriisiõppuste käigus alternatiivkanalite kasutuse harjutamine, et tagada tõhus toimimine reaalses kriisisituatsioonis.

Hädaolukorra lahendamise plaanide (HOLP) puudumine või ajakohastamata jätmine takistab tõhusat kriisijuhtimist ja muudab kriisidele reageerimise ebatõhusaks.	1) Asutuste HOLP-id on vananenud või puuduvad täielikult, mistõttu ei ole kriisiolukordadeks piisavalt ette valmistatud. 2) HOLP-id on salvestatud dokumendiregistris ja tähistatud AK märkega, mis piirab nende kättesaadavust ning raskendab vajaliku juurdepääsu 3) Asutuste töötajad ei ole teadlikud HOLP-ide sisust, mis takistab kriisiolukorras tõhusat tegutsemist.	1) Kriisijuhtimise planeerimine ei ole alati ametkondade jaoks prioriteet, mistõttu jääb HOLPide ajakohastamine unarusse. 2) Aegunud või puuduvad HOLP-id - asutused ei ole regulaarselt uuendanud hädaolukorra lahendamise plaane või pole neid üldse koostatud. - Asutustel on kohustus vähemalt üks (1) kord aastas üle vaadata/uuendada hädaolukorra plaan, mis kajastab muutuvat riskiolukorda ja tagaks tõhusad lahendused kriisiolukorras. 3) HOLP-id on piiratud ligipääsuga dokumendiregistris, mis takistab operatiivset kasutamist. Luua turvaline, kuid kergesti ligipääsetav süsteem, et asjaosalised saaksid kriisiolukorras HOLP-idele ligi. Asutuste töötajatel puudub või on vähenenud teadlikkus HOLP-ide sisust, mis vähendab kriisijuhtimise efektiivsust. 4) Korraldada koolitusi ja infopäevi, et töötajad oleksid teadlikud HOLP-ide sisust ja oskaksid neid rakendada. HOLP on dokument, mis annab asutuse töötajatele selged juhised ja konkreetse tegevusplaani kriisiolukorras tegutsemiseks.
Korteriühistute teadlikkus	1) Korteriühistute vähenenud huvi kriisikoolituste vastu 2) Puuduvad kriisiolukorras tegutsemise kokkulepped ja kord 3) puudub tehniline varustatud elutähtsa teenuse tagamiseks kriisiolukorras – generaator 4) korteriühistu liikmed ei tunne naabreid ega ole teadlikud nende vajadustest kriisiolukorras.	Halb kommunikatsioon ja suhtlemine
Erivajadustega inimestele info edastamine	1) info pole erivajadustega inimestele kättesaadav 2) edastavas infos pole arvestatud ligipääsetavuse st puudest tulenevate nõuetega	puuduvad selged kokkulepped, et info edastamise viisid arvestaks erivajadustega

3.3. FOOKUSTEEMA 3. SÜSTEEMNE ENNETUSTEGEVUS JA VALDKONDADEÜLENE KOOSTÖÖ

Probleem	Põhjused	Juurpõhjus, millega peab tegelema
Ennetustegevuse projektipõhisus	1) Valdkonnas viiakse läbi erinevatel teemadel projektiviisilisi tegevusi, kuid iga projekt lõpeb ning vajalik on teha jätkutegevusi, kuid selleks puuduvad ressursid 2) Puudub kindlus projektipõhises töös osalemiseks, sest järjepidevus katkeb pärast projekti lõppu.	1) Ressursside puudus ja teema madal poliitiline prioriteet takistavad vajalike lahenduste elluviimist. 2) Teadlikkuse tõstmine.
Turvalisuse valdkonna juhtimine on killustatud ja	1) Kriisivaldkonna juhtimine on kriisimeeskonna ja kriisikomisjoni ülesanne, kuid see lisatöö koormab	Turvalisuse valdkonna juhtimine on puudulik, sest teema tähtsust alahinnatakse ja linnaülene koostöö on nõrk.

ebapiisavalt koordineeritud	meeskonnaliikmeid, piirates pühendumist. 2) Kriisimeeskond keskendub peamiselt aktuaalsete teemade lahendamisele, nagu õppused ning dokumentide koostamine ja uuendamine, mistõttu ennetustegevus jääb tagaplaanile. 3) Ennetustegevus on ebapiisav ning puudub süstemaatiline lähenemine riskide maandamiseks. 4) Ennetustegevuste planeerimine on killustatud ja juhuslik, mistõttu ei jõua olulised meetmed kõigi sihtrühmadeni.	1) Teadlikkuse tõstmine – avalikkuse ja otsustajate informeerimine turvalisuse olulisusest. 2) Linnaülestest koostöövõrgustike ja kriisijuhtimise süsteemi loomine, et tagada sujuv infovahetus ja tõhus reageerimine kriisilukordades. 3) Ressursside eraldamine – piisavate vahendite ja inimressursside suunamine turvalisuse parandamiseks. 4) Süsteemne ennetustöö – Riskianalüüsi põhjal ennetusmeetmete väljatöötamine ja elluviimine.
-----------------------------	--	---

3.4. FOOKUSTEEMA 4. VIRTUAALMAAILMA OHUD

Probleem	Põhjused	Juurpõhjus, millega peab tegelema
Kiusamine	1) Veebiplatvormid võimaldavad jagada igasugust sisu, sh väga privaatset. Ollakse arvamisel, et see "delete" kustutab. 2) Jagatakse palju infot endast, mille tõttu satutakse kiusamise objektiks 3) valitakse välja ohver, keda kiusatakse 4) madal enesehinnang, toetuse puudumine, psühhilised probleemid, halvad eeskujud kodus 5) võõrandumine reaalsest elust, seetõttu ei peeta teisel pool ekraani olevaid inimesi „päris“ inimesteks (ei teadvustata teise indiviidi emotsioone ja tundeid)	Ebapiisavad sekkumise võimalused, spetsialistide vähesus ja vähene teadlikkus
Ahistamine	1) Snapchatis on noortel koguaeg näha nende asukoht ja noored loovad sõprussuhteid võõraste kontodega eesmärgil tutvuda kui ka partner leida 2) võimu saavutamine kellegi üle kellegi üle, soovetakse teisi alandada ja hirmutada 3) puudub teadlikkus ahistamise tagajärgedest 4) madal enesehinnang, toetuse puudumine, psühhilised probleemid, halvad eeskujud kodus	Ebapiisavad sekkumise võimalused, spetsialistide vähesus ja vähene teadlikkus
Vähe sekkumise võimalusi virtuaalmaailma ohtudele	1) Väga kiiresti arenenud valdkond ja seadusandlus jms võtab palju aega 2) kasutajad jäävad üldjuhul anonüümseteks 3) teemade ja regulatsioonide rahvusvahelises, erinevad platvormid võivad omada erinevaid reegleid, mis piiravad sekkumise võimalusi 4) paljud teemad on seotud kasutajate omavahelisest käitumisest ja suhtlemisest	Teadlikkus ja ohutunne on madalad
Valeinfo levik, kelmused ja pettused	1) luuakse anonüümseid kontosid ja esinetakse kellegi teisena	Madal teadlikkus, puudub oskus olla allikakriitiline, liigne anonüümsete allikate usaldamine. Ebapiisavad

	2) Inimesed kalduvad uskuma teavet, mis kinnitab nende olemasolevaid uskumusi või hirme. 3) Info kiire ja laialdane levik, mistõttu valeinfo jõuab kiiresti suure hulga inimesteni. Ei kontrollita info usaldusväärsust. Paljud inimesed usuvad, et teave, mis näeb välja usaldusväärne, on tõene. 4) Paljud virtuaalmaailmad ja sotsiaalmeedia platvormid ei pruugi omada tõhusaid meetmeid valeinfo ja kelmustega tegelemiseks, mis muudab selliste probleemide lahendamise keeruliseks.	sekkumise võimalused, spetsialistide vähesus ja vähene teadlikkus. Töötus, madal sissetulek, sõltuvused, kiire(m) viis raha teenimiseks.
Viha õhutamine	1) Paljud platvormid võimaldavad kasutajatel jääda anonüümseks, mis võib julgustada neid väljendama viha ja agressiivsust ilma tagajärgedeta. 2) Väga lai kommenteerijate hulk erinevates kinnistes kui ka avalikes sotsiaalmeedia gruppides, platvormidel, kus aruteludega jõutakse vaenuliku suhtumise ja viha väljendumiseni. 3) Halb eeskuju kodus, veebis või võrgustikes julgustab viha väljendama 4) Platvormid soodustavad polariseerumist, kus inimesed jagavad äärmuslikke seisukohti, mis viivad viha õhutamiseni	Ebapiisavad sekkumise võimalused, spetsialistide vähesus ja vähene teadlikkus. Ebapiisav regulatsioon
Sisuloojate mõju	1) sisuloojad mõjutavad noorte tarbimisharjumusi ja brändieelistusi 2) Madal enesehinnang, vajadus kuuluda, samastuda 3) Inimeste kaugenemine iseendast 4) Mõjutab majanduslikult	Noorte madal enesehinnang ja oma arvamuse puudumine.
Identiteedi vargused sotsiaalmeedias	1) Petiste loodud valeprofiilide kaudu võivad manipuleeritakse ohvritega, pettes neid raha või isikuandmete jagamisel. 2) Identiteedi vargus põhjustab ohvrites ärevust ja madalat enesehinnangut. Ohvrid tunnevad end haavatuna. 3) Varastatud identiteedi kaudu tehakse kuritegusid, mis võivad tekitada ohvrile probleeme. 4) Tekitab ebastabiilsust	Ebapiisavad sekkumise võimalused, spetsialistide vähesus ja vähene teadlikkus. Ebapiisav regulatsioon. Liigne usaldamine, ükskõiksus ja lohakus.
Radikaliseerumine	1) äärmuslike ideoloogiate vastuvõtmine ja järgimine 2) Identiteedikriis. Tuntakse end ühiskonnas tõrjutuna mistõttu otsitakse kuuluvust äärmuslikesse rühmadesse 3) Ollakse vastuvõtliku sotsiaalmeedia ja veebifoorumites kajastuva suhtes, kus värvatakse uusi liikmeid ja levitatakse ideoloogiat. 4) Liigne viibimine äärmuslike rühmade sotsiaalmeedia kanalites	Madal teadlikkus, identiteedikriis, liigne anonüümsete allikate usaldamine. Ebapiisavad sekkumise võimalused, spetsialistide vähesus ja vähene teadlikkus. Töötus, madal sissetulek, sõltuvused

Tõrjutus	1) heade eeskujude vähesus 2) valede kanalite ja uskumuste jälgimine 3) vaimse tervise probleemid, ärevus ja depressioon.	Ebastabiilsus, vähene märkamine. Toetavate suhete ja tugivõrgustiku puudus. Töötus, madal sissetulek, sõltuvused
----------	---	--

3.5.FOOKUSTEEMA 5. SIDUS JA KAASAV AVALIK RUUM

Probleem	Põhjused	Juurpõhjus, millega peab tegelema
Linnaruum pole easõbralik	1) Olulised teenused asuvad üle linna laiali ja üksteisest kaugel (haigla, passilaud, turg, pood, raamatukogu, sotsiaalamet, pank), teekonnad liiga pikad (mõnikord kunstlikult pikendatud, nt jalakäijate liikumine planeeritud ümber, mitte läbi parkla) 2) Teekatete korrashoid ja hooldus pole piisavad-kukkumisoht, teekonnal on takistused nt äärekivid (üles alla astumine raskendatud, rulaatoriga läbimatu), talvel libedus, sügisel kevade suured veelombid ja muda. Ülekäigurajad pole turvalised ja neid pole piisavalt 3) Asukoha planeerimise loogika ei toeta alati nõrgemat jalakäijat- eakat, last, puuetega inimest. Pigem lähtutakse ameti/organisatsiooni majanduslikust olukorrast kui sellest, kas ja kuidas teenus sisuliselt kõikidele elanikkonna gruppidele on iseseisvalt liikumisel kättesaadav. 4) Eakate ja puuetega inimeste sotsiaalne isolatsioon, halvenev vaimne ja füüsiline tervis, sotsiaalteenuste koormuse kasv KOVile.	Avalike alade planeerimisel ei lähtuta universaalse disaini põhimõtetest.
Vähene koordineerimine ja kommunikatsioon asutuste vahel linnaruumi planeerimisel	1) Lähtutaks sellest, kas arendaja soov mingis kohas teatud funktsioone pakkuda on keelatud /lubatud, mitte niivõrd sellest, kas funktsioon selles asukohas on vajalik ja toetab linna terviklikku toimimist. 2) KOV ressursside vähesus. Vähene tähelepanu linnaplaneerimisel eakohase linnaruumi kujundamisel. Tänavaprojektidest kipuvad väikeelemendid tihti välja jääma, peatus-ja puhkekohti ei planeerita. Keerukas lahendada nõ eluheidikute küsimus - kuidas ohjata alkoholitarbimist ja asotsiaalste käitumist linnaruumis; 3) Kogukondade vähene kaasamine avaliku ruumi kavandamisse ja arendamisse	Puudub linna selgem visioon ruumiplaneerimisel kuhu üks või teine funktsioon võiks/peaks tekkima selleks, et see oleks optimaalne.
Linnaruumis vähe pinke	1) Puuduvad puhkevõimalused teekondadel, tervislik seisund ei võimalda pikalt liikuda 2) tänavate projekteerimisel kipuvad väikeelemendid tihti välja jääma, peatus-ja puhkekohti ei planeerita 3) Pinke on vähe paigaldatud igapäevastele liikumisteedadele, mida mööda liiguvad igapäevatoiminguid tegevad jalakäijad.	Vähene tähelepanu eakohase linnaruumi planeerimisel

Alkoholi tarbimine ja asotsiaalne käitumine linnaruumis	1) Linnamööblit on linnaruumi on paigaldatud varjatud kohtadesse, kuhu kogunevad eluheidikud. See loob ebamugavustunnet, vähendab elukvaliteeti naabruskonnas, tõukab inimesi piirkonnast eemale 2) Alkoholi tarbimise tõttu avalikus ruumis suureneb agressiivne käitumine, konfliktid ja kuritegevus, sealhulgas vägivallakuriteod ja vandalism. See võib ohustada ka teisi inimesi linnaruumis. 3) Asotsiaalsete inimeste poolt tekitatud jäätmed reostavad linnaruumi ja on häirivad.	Töötus, madal sissetulek, sõltuvused
Puudub linnaruumi eakohaseks kujundamise visioondokument	1) pole selget tegevuskava, milliste aspektidega tuleb linnaruumi kujundamisel lisaks normatiivaktidele veel arvestada	teema ei oma piisavat tähelepanu
Tänavate ja kõnniteede olukord ja hooldus	1) Halvas seisukorras teed ja tänavad suurendavad liiklusõnnetuste riski sh õnnetusi jalakäijatele ja ratturitele. Ohtlike kohtades puuduvad ülekäigurajad või jalgrattateed. Teehoole prioriteetsus määramata. 2) Tänavate planeerimisel ei arvestata jalakäijate loogiliste liikumisteedadega-prioriteet autoliikluse sujuvus ja läbilaskevõime. 3) Kõnniteed ei ole masinpuhastatavad, on kitsad ja takistustega - on valgustusposte, alla laskmata äärekive. 4) Kõnniteede hoolduskoormus on kinnistuomanikel, mis ei taga ühtlast kvaliteeti kogu jalakäija teekonnal. KOVi puudub tahe võtta kõnniteede hooldus üle.	KOVil on vähe ressursse tänavate ja kõnniteede kattete korrashoiu ja nõuetekohase hoolduse tagamiseks
Ühistransport ei vasta liikujate vajadustele	1) Ühistransport ei liigu piisava sagedusega- ooteajad liiga pikad, teekonnad bussipeatuseni ebameeldivad, peatustes puuduvad ootepaviljonid ja istepingid 2) Vanemaealised ja puuetega inimesed jäävad seetõttu liiklemisega piiratumaks. 3) Puudub paindlikkus liinivõrgu ümberkorraldamiseks. 4) Inimesed loobuvad ühistranspordi kasutamisest ja kasutavad isiklikke sõidukeid, mis suurendab saaste taset, tekitab parkimisprobleeme.	KOVil vähesed rahalised võimalused ühistransporti üleval pidada. Ühistranspordi madal maine.
Ligipääsetavus	1) Puuetega inimesed ja eakad ei saa kasutada kõiki vajalikke teenuseid kuna juurdepääs on piiratud või ebamugav. Nad ei saa käia tööl ning see mõjutab nende majanduslikku olukorda. 2) Puuetega inimesed ja eakad võivad isoleeruda, kui nad ei pääse kogukonna tegevustesse või ei suuda osaleda sotsiaalsetes suhetes.	Hooned on vanad, nõuded on muutunud. Teadlikkuse puudumine ligipääsetavuse olulisusest ning sellega seotud probleemidest.

	3) Ligipääsetavuse puudumine võib vähendada inimeste iseseisvust ja lisada põhjuseid, miks nad ei soovi kodust lahkuda, mis võib omakorda põhjustada vaimse ja füüsilise heaolu halvenemist. 4) Vanadesse hoonetesse ligipääsetavuse tagamise ümberehitused on kallid, sageli ehituslikult võimatud ja muinsuskaitselised nõuded ei luba ümberehitusi. Esineb olukordi kus jäetakse ligipääsetavuse nõuetega arvestamata.	
Avalike alade monofunktsionaalsus (nt mänguväljakutel on tore lastel, kuid teenuseid- tegevusi täiskasvanutele pole planeeritud).	1) ühiskonna eri gruppide ja vanuserühmade kokkupuutepunktid ning sotsialiseerumisvõimalused kasinad. Inimesed võivad tunda, et nad ei kuulu siia, ei saa osaleda või selle ala väärtust nautida. Sotsiaalse kontrolli puudumine, mis võimaldab noorte kampadel kontrollimatult tegutseda. 2) Avalike ruumide planeerimisel keskendutakse ainult ühele funktsioonile ja unustatakse, et avalikud alad võivad toetada erinevaid tegevusi. 3) Kogukondade vähene kaasamine avaliku ruumi kavandamisse ja arendamisse viib olukordadeni, kus alad jäävad sageli tühjaks, kuna need ei vasta elanike vajadustele. 4) Monofunktsionaalsed alad muutuvad kasutaja nägu, need võivad jääda hooldamata ning nende huvitavus ja kvaliteet langevad.	Avalikud alad on kavandatud ja kasutatakse ühel kindlal eesmärgil, mis piirab nende mitmekesisust kasutamist ja vähendab nende atraktiivsust ning funktsionaalsust. Pole visiooni ega kokku lepitud linnadisaini printsiipe avaliku linnaruumi planeerimisel. Ollakse kinni harjumuspärastes protsesside läbiviimistes.

4. TEGEVUSKAVA

Tegevuskavas on kajastatud 3 prioriteetse fookusteema tegevused

4.1. FOOKUSTEEMA 1. LASTE JA PEREDE SOTSIAALSED TOIMETULEKUOSKUSED

Fookusteema 1: Laste ja perede sotsiaalsed toimetulekuoskused					
Mõõdikud:	Baastase (2024)	Sihttase 2025	Sihttase 2026	Sihttase 2027	Sihttase 2028
Laste heaolu teenustase (minuomavalitsus.ee)	3	5	5	6	6
Eesmärk 1: Haridus- ja sotsiaalvaldkonnas on toimiv ja toetav vanemahariduse süsteem					
Meede: Vanemahariduse meede					
Tulemused:					
1. Vanemahariduse süsteem loodud ja koolitusprogrammid loodud ning rakendatud					
2. Õppekavadesse sisse viidud eluuskuste õppe moodul					
3. Tugivõrgustikud partneritega on loodud ja toimivad					
4. Rakendatud haridusasutuste juhtide järjepidev koolitamine					
Mõõdikud:	Baastase (2024)	Sihttase 2025	Sihttase 2026	Sihttase 2027	Sihttase 2028
Läbi viidud koolituste arv		10 % tõus	10 % tõus	10 % tõus	11 % tõus
Koolitusel osalenute arv		10 % tõus	10 % tõus	10 % tõus	11 % tõus
Tegevused teekaardilt	Kes tegevuse eest vastutab	Mis vajalikud osapooled peaks sellesse panustama?	Tähtaeg	Näitajad, millega selle tegevuse väljundit mõõta	Vajaminevad ressursid
1. Ettevalmistavad tegevused/ konsultatsioonid 1.1. Konsultatsioonid HTM, SOM, TAI-ga (võimalused nt pilootprojektiks) 1.2. Vajalike osapooltega idee ja selle teostuse läbirääkimine	Haridus- ja kultuuriamet	Koolijuhid, hoolekogud, õpilasesindused, noortevolikogu, gümnaasiuminoored, HTM, Som, Perepesa, Meditsiinisüsteem (nt perearstid), kõneisikud, TAI	2025 IV kvartal	Konsultatsioonid läbi viidud, osapooltega läbirääkimised peetud, otsus teemaga tegeleda	KOV spetsialistide ja töötajate tööaeg, eestvedaja
2. Koolitusprogrammi koostamine 2.1. Programmi koostamiseks vastava töörühma/ huvigrupi moodustamine 2.2. Programmi koostamine (sh valikud, milliste kursustega lõimida, mis vanuserühmadele jne)	Haridus- ja kultuuriamet Perepesa	Kaastatud: Koolijuhid, hoolekogud, õpilasesindused, noortevolikogu, gümnaasiuminoored, HTM, Som, Perepesa, perearstid, kõneisikud, TAI	2025 IV kvartal	Töörühm moodustatud Koolitusprogramm on koostatud	KOV spetsialistide ja töötajate tööaeg, teadmised ja oskused. Lisaressurss programmi koostamiseks. Koostöö
3. Õppekavade muutmise ettepanekud 3.1. Eluuskuste õppe, majandusõppe (sotsiaalsete toimetulekuuskuste (sh vanemlike oskuste) sisseviimine koolide õppekavadesse (vabaainena/ lõimitud õppena/ läbi erinevate kooliastmete algklassidest alates)	Haridus- ja kultuuriamet Sotsiaalamet	Eelnevalt moodustatud töörühm, aktiiv, Perepesa	September 2026	Õppekavadesse sisse viidud eluuskuste õppe moodul	KOV spetsialistide ja töötajate tööaeg, õpetajate koolituskulu
4. Vanemate koolitamine Alg- ja põhikooli õpilaste vanematele suunatud tugi: koolituste pakkumine piiratud oskuste/ motivatsiooniga vanematele (suunatud ennetus läbi sotsiaalsüsteemi) 4.1. Õpetajate/ koordinaatorite koolitamine/ motiveerimine 4.2. Sihtrühma/ vanemateni jõudmine läbi lihtsustatuma/ praktilisema koolitusprogrammi	Haridus- ja kultuuriamet Sotsiaalamet	Eelnevalt moodustatud töörühm, aktiiv, Perepesa	Jätkuv tegevus	Koolitusprogramm loodud Koolitusprotsess toimib	KOV spetsialistide ja töötajate tööaeg Lisaressurss koolituste läbiviimiseks
5. Tugivõrgustiku kujundamine (toetamine), vabatahtlike & kogukonna kaasamine - samade probleemidega vanemate võrgustumise toetamine tegevustega, sh vajadusel mentorid vms (nt ATH, autism, identiteedikriis) 5.1 Linna süsteemis inimeste/vabatahtlike, kes on valmis panustama kaardistamine 5.2 Lapsevanemate hulgas nõudluse ja vajaduste kaardistamine 5.3 Kokkulepete sõlmimine eest vedavate spetsialistidega, kes hakkavad suunama eri rühmade kogunemist, määratlevad käsitletavat teemad	Haridus- ja kultuuriamet Sotsiaalamet Laste ja Perede Tugikeskus	Eelnevalt moodustatud töörühm, aktiiv, tugispetsialistid, Perepesa	2025 III kv tegevustega alustamine	Tugivõrgustikud partneritega on loodud ja toimivad	KOV spetsialistide ja töötajate tööaeg Lisaressurss gruppide juhendajatele
6. Haridusjuhtide koolitamine 6.1 Haridusasutuste juhtide oskuste tõstmine, tagamine, koolitamine	Haridus- ja kultuuriametamet	Haridusasutuste juhid	2026	Rakendatud haridusasutuste juhtide järjepidev koolitamine	KOV spetsialistide ja töötajate tööaeg Lisaressurss koolituste läbiviimiseks

Eesmärk 2: Kvaliteetsed vaimse tervise spetsialistide teenused on kõigile abivajajatele kättesaadavad					
Meede: Vaimse tervise teenuste meede					
Tulemusmõõdik:					
1. Osapooled on kaardistatud ja kaasatud koostöövõrgustikku					
2. Vaimse tervise spetsialistide arv ja teenuste kättesaadavus on suurenenud					
3. Teadlikkus vaimse tervise alal on tõusnud ja on järjepidevalt fookuses					
Mõõdikud:	Baastase (2024)	Sihttase 2025	Sihttase 2026	Sihttase 2027	Sihttase 2028
Haridusasutustes läbi viidud koolituste arv		10 % tõus	10 % tõus	10 % tõus	10 % tõus
Võimaluste arv vaimse tervise toetamiseks		10 % tõus	10 % tõus	10 % tõus	10 % tõus
Tegevused teekaardilt	Kes tegevuse eest vastutab (teeb vajaliku töö)?	Mis vajalikud osapooled peaks sellesse panustama?	Tähtaeg	Näitajad, millega selle tegevuse väljundit mõõta	Milliseid täiendavaid ressursse selleks vaja on (inimesed, investeeringud, tegevuskulud, teadmised/ oskused vm)
1. Ettevalmistavad tegevused/ konsultatsioonid Määratleda ja kokku leppida, vaimse tervise teenuseosutajad	Laste ja Perede Tugikeskus, VANT	Laste ja Perede Tugikeskuse juht ja grupijuhid	2025	Konsultatsioonid läbi viidud, loetelu teenustest ja teenuste sisust	KOV spetsialistide ja töötajate tööaeg
2. Info kogumine 2.1 On kaardistatud vaimse tervise teenusepakkujad Viljandi linna haridusasutustes ja tugikeskuses 2.2 Järjepidev seire teenusepakkujate osas	Laste ja Perede Tugikeskus, VANT	Laste ja Perede Tugikeskuse juht ja grupijuhid	2025	Nimekiri teenuseosutajatest (Viljandi linna spetsialistid ja teiste ettevõtete veebiaadressid) Toimiv seire	KOV spetsialistide ja töötajate tööaeg
3. Teenuste vajaduse kaardistamine 3.1 Teenuste nõudluse vajaduse kaardistamine haridusasutustes	Laste ja Perede Tugikeskus, VANT	Turvalisuse programmi töögrupp, Viljandi haigla	2025	Teenuste vajadus kaardistatud	KOV spetsialistide ja töötajate tööaeg
4. Analüüs 4.1 Teenusepakkujate ja -vajaduse (2. ja 3. tegevuses kogutud andmete) analüüs ja kokkuvõte 4.2 Sekkumisvajadus hädasolijate aitamiseks 4.3 Ennetustegevuse suunad probleemide ennetamiseks	Laste ja Perede Tugikeskus, VANT	Turvalisuse programmi töögrupp	2026 I poolaasta	Koostatud analüüs vaimse tervise teenuste pakkujate ja teenuste vajaduse kohta	KOV spetsialistide ja töötajate tööaeg
5. Otsustajatele sisendi andmine 5.1 Ressursivajaduse edastamine Viljandi Linnavalitsusele 5.2 Sekkumine: Lisatööjõu palkamine, avalikud loengud, sotsiaalmeedia grupid, haldamine, koolitused spetsialistidele 5.3 Ennetamine: avalikud loengud, sotsiaalmeedia grupid, postitused, koolitused lastega töötavatele inimestele	Laste ja Perede Tugikeskus, VANT	Turvalisuse programmi töögrupp	2026 I poolaasta	Linnavalitsusele on esitatud personali ja täiendavate teenuste ning ressursside vajadus	Täiendavate ressursside vajadus lisatööjõu palkamiseks ja koolituste läbiviimiseks
6. Seminarid ja koolitused 6.1 Koolitused haridustöötajatele ja juhtkondadele: Vaimse tervise esmaabi, Kriisinõustamise AB (baasteadmised), Vaikuseminutid. 6.2 Haridusjuhtide infotundides (nõupidamistel) vaimse tervise alase info edastamine (õpetus, juhised, info jagamine). Teine tasand haridusasutuste infotundides vaimse tervise alase info edastamine.	Haridus- ja kultuuriamet	Spetsialistid, ametnikud, koolitusfirmad	Jätkuv tegevus	Haridusasutuste juhid ja töötajad on teadlikumad vaimse tervise hoidmise ennetustegevustest. Teadlikkus vaimse tervise alal on tõusnud ja on järjepidevalt fookuses.	Ressursside vajadus koolitusprogrammide läbiviimiseks

4.2. FOOKUSTEEMA 2. TEADLIKKUS OHU- JA KRIIOLUKORRAS TEGUTSEMISEL

Fookusteema 2 Teadlikkus ohu- ja kriioliukorras tegutsemisel					
Mõõdikud:	Baastase (2024)	Sihttase 2025	Sihttase 2026	Sihttase 2027	Sihttase 2028
Kriisideks valmisoleku teenustase (minuomavalitsus.ee)	6	6	7	8	8
Kriisireguleerimis alaste nõuete täitmine (minuomavalitsus.ee)	6	6	7	8	8
Kriisijuhtimise võimekuse tagamine elanikele kriisi ajal (minuomavalitsus.ee)	8	8	8	9	9
KOV'i poolse abi tagamine elanikele kriisi ajal (minuomavalitsus.ee)	7	7	8	9	9
Kriisi lahendamise ja taastamise võimekuse tõstmine (minuomavalitsus.ee)	6	6	7	7	8
Eesmärk 1: Viljandi linnal on olemas kriisideks valmisoleku, kriiside juhtimise ja lahendamise juhised.					
Meede: Kriisideks valmistumine, juhtimine ja toimetulek					
Tulemusmõõdik: 1. Riskianalüüs ja käitumisjuhised on koostatud 2. KOV kriisivalmidus on tagatud 3. Taristu objektide toimepidevus on tagatud 4. Oluline info on kaardistatud 5. Kõigil hallatavatel asutustel on ajakohane hädaolukorra lahendamise plaan					
Mõõdikud:	Baastase (2024)	Sihttase 2025	Sihttase 2026	Sihttase 2027	Sihttase 2028
Ajakohaste kriisiplaanidega KOV asutuste osakaal	-		50 %	75 %	90 %
Tegevused teekaardilt	Kes tegevuse eest vastutab (teeb vajaliku töö)?	Mis vajalikud osapooled peaks sellesse panustama?	Tähtaeg	Näitajad, millega selle tegevuse väljundit mõõta	Milliseid täiendavaid ressursse selleks vaja on (inimesed, investeeringud, tegevuskulud, teadmised/ oskused vm)
1. Viljandi linna riskianalüüsi koostamine 1.1. Riskide analüüsi koostamine 1.2. Kriisideks valmisoleku analüüsi koostamine 1.3. Riskianalüüsi tegevuskava koostamine - iga-aastased võimete parandamise meetmed 1.4. Päästeameti heakskiit riskianalüüsile	KOV kriisivalmiduse spetsialist	Viljandi Linnavalitsus, kriisikomisjon, linna hallatavad asutused, Päästeamet	2025	Viljandi linna riskianalüüs on koostatud, Päästeameti heakskiit riskianalüüsile, linnavalitsuse korraldus riskianalüüsi kinnitamiseks	Täiendav ressurss kriisivalmiduse spetsialisti palkamiseks. KOV spetsialistide ja töötajate tööaeg Nõustaja kaasamine protsessi tõhusaks juhtimiseks
2. Elutähtsa teenuse kirjelduse ja elutähtsa teenuse toimepidevuse nõuete kehtestamine	KOV kriisivalmiduse spetsialist	Viljandi Linnavalitsus	2025	Linnavalitsuse korraldus	Täiendav ressurss kriisivalmiduse spetsialisti palkamiseks. KOV spetsialistide ja töötajate tööaeg
3. Elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse riskianalüüsi ja plaani koostamine ning kinnitamine 3.1. Elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse riskianalüüsi ja plaani koostamine 3.2. Elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse riskianalüüsi ja plaani kinnitamine	KOV kriisivalmiduse spetsialist, ETO-d	Viljandi Linnavalitsus, kriisikomisjon, Päästeamet	31.12.2026	Elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse riskianalüüs ja plaan koostatud ning kinnitatud	Täiendav ressurss kriisivalmiduse spetsialisti palkamiseks. Nõustaja kaasamine protsessi tõhusaks juhtimiseks.
4. Riskikommunikatsiooni korraldamine 4.1. Hädaolukorra lahendamise plaani koostamine (elutähtsa teenuse osutaja) 4.2. Hädaolukorra lahendamise plaani kooskõlastamine 4.3. Hädaolukorra lahendamise plaani kinnitamine	KOV kriisivalmiduse spetsialist ETO-d	Viljandi Linnavalitsus, kriisikomisjon, Päästeamet	2026	ETO-de hädaolukorra lahendamise plaan on koostatud. Linnavalitsus on kooskõlastanud selle Päästeametiga ETO-de poolt kinnitatud	Täiendav ressurss kriisivalmiduse spetsialisti palkamiseks. KOV spetsialistide ja töötajate tööaeg. Nõustaja kaasamine protsessi tõhusaks juhtimiseks.

Kriisivalmisoleku tõstmine 5.1. Taristu toimepidevuse tagamine objektidel, mis on inimese elu ja tervise seiskohalt olulised ja peavad kriisis toimima (hooldekodu, koolid, lasteaiad) 5.2. Kriisiaja informatsiooni kogumise ja edastamise võimaluste planeerimine kujul, et need toimiksid ka elutähtsate teenuste katkestuste tingimustes 5.3. Info kaardistamine kriisi ajal vajalikest elutähtsate- ja teiste oluliste teenuse osutajatest (elektrivõrgu ettevõtted, ravimid, esmatarbekaubad, sularaha, kütus, ühistransport jne.) 5.4. Võimalike evakuatsioonikohtade määramine ja evakuatsioonikohtade plaani koostamine. Tegevuste planeerimine elanike evakueerimiseks ja teiste omavalitsuste evakueeritavate vastuvõtmiseks 5.5. Vajaduse kaardistamine ja lepingute sõlmimine kriisi ajal vajaminevate vahendite rentimiseks, millega tagatakse elutähtsate- ja teiste oluliste teenuste osutamine (nt. generaatorid, teisaldatavad tualettruumid, joogivee jagamise vahendid, mobiilsed konteinerkatlamajad, transport jne) 5.6. Üksi elavate ning kriisi ajal ja -järgselt abi vajavate elanike kaardistamine 5.7. Kaardistamine ning võrgustiku loomine kogukonna esindajatest, kelle kaudu edastada informatsiooni kriisi eel ja ajal (korteriühistud, kogukonnaühendused jne.)	KOV kriisivalmiduse spetsialist Linnavalitsus Kriisikomisjon Kriisimeeskond	Päästeamet, linna hallatavad asutused, KOV spetsialistid ja töötajad, kogukonnad, partnerorganisatsioonid, ettevõtted	Jätkuv tegevus	Taristu objektide toimepidevus on tagatud. Koostatud kriisiaja informatsiooni kogumise ja edastamise plaan. Evakuatsioonikohad määratud ja plaanid koostatud. Kaardistatud kogukonnad ja võrgustikud. Kaardistatud info ETO-de ja teiste oluliste teenuste osutajatest.	Täiendav ressurss kriisivalmiduse spetsialisti palkamiseks. KOV spetsialistide ja töötajate tööaeg.
6. Hädaolukorra lahendamise plaanide koostamine/uuendamine Dokumendi koostamisel juhendatakse headest praktikatest ja kogemustest. Dokumendi koostamisel/uuendamisel on kaasatud asutuse personal	Linna hallatavate asutuste juhid KOV kriisivalmiduse spetsialist	Linna hallatavad asutused, KOV spetsialistid ja töötajad	2 X aastas ülevaatamine	Kõik Viljandi linna hallatavad asutused on koostanud hädaolukorra lahendamise plaani.	Hallatavate asutuste töötajate tööaeg. Nõustaja kaasamine protsessi tõhusaks juhtimiseks
Eesmärk 2: Viljandi linna elanikud on teadlikud, kuidas kriisideks valmistuda ja erinevates kriisiolukordades käituda.					
Meede: Elanikkonna kriisiteadlikkus					
Tulemusmõõdik:					
1. Kogukondades on kaardistatud esinevad kriisid, koostatud ja kinnitatud kriisiplaanid					
2. Elanikkond on teadlik ja omab valmisolekut kriisiolukorras tegutsemiseks					
Mõõdikud:	Baastase (2024)	Sihttase 2025	Sihttase 2026	Sihttase 2027	Sihttase 2028
Läbiviidud KÜ-de kriisikoolituste arv	0	1	5	10	15
Kriisialaste tegevuste arv (infomaterjalid, infotunnid, veebimaterjalid)	0	1	2	4	6
Tegevused teekaardilt	Kes tegevuse eest vastutab (teeb vajaliku töö)?	Mis vajalikud osapooled peaks sellesse panustama?	Tähtaeg	Näitajad, millega selle tegevuse väljundit mõõta	Milliseid täiendavaid ressursse selleks vaja on (inimesed, investeeringud, tegevuskulud, teadmised/ oskused vm)
1. Kogukondade ja korteriühistute teadlikkus ja valmisolek kriisiolukorras tegutsemiseks 1.1. Kogukondade ja korteriühistute kasutada olevate ressursside kaardistamine sh generaatorid, varjumiskohad jne. ning nõustamine ressursside hankimise või kohandamise osas 1.2. Võimalike kriiside väljaselgitamine kogukondade ja korteriühistute tasandil 1.3. Kriisikoolituste läbiviimine korteriühistutele (elanikkonna kaitse, esmaabi) 1.4. Infomaterjali koostamine ja levitamine käitumiseks kriisiolukorras - elutähtsa teenuse saamise võimalused, varjumiskohad, valmisolek evakuatsiooniks jms	KOV kriisivalmiduse spetsialist Korteriühistute juhid	MTÜ-d, korteriühistud	2025-2028	Kaardistatud kogukondade kasutuses olevad ressursid. Kogukondades on võimalikud kriisid välja selgitatud. Korraldatud koolituste ja infopäevade arv, osalejate arv Koostatud infomaterjalide arv	KOV töötajate ja kogukonna aktiivi tööaeg

4.3.FOOKUSTEEMA 3. SÜSTEEMNE ENNETUSTEGEVUS JA VALDKONDADEÜLENE KOOSTÖÖ

Fookusvaldkond 3: Süsteemne ennetustegevus ja valdkondadeülene koostöö					
Mõõdikud	Baastase (2024)	Sihttase 2025	Sihttase 2026	Sihttase 2027	Sihttase 2028
Valdkondadeülese ennetustegevuse tase (Turvalisuse teenustaseme alakriteerium, minuomavalitsus.ee)	5	5	6	6	7
Eesmärk 1: Viljandi linnas toimib strateegilise prioriteedina valdkonnaülene (süsteemne) ennetustegevus					
Meede: Süsteemse ennetuse korralduse meede					
Tulemusmõõdik: Süsteemse valdkondade ülese ennetuse juhtimiskorraldus kujundatud					
Mõõdikud:	Baastase (2024)	Sihttase 2025	Sihttase 2026	Sihttase 2027	Sihttase 2028
Ennetusspetsialisti ametikoht loodud	-	-	x	x	x
Ennetustöö tegevuskava koostatud	-		x	x	x
Ennetusalaste koolituste ja koolitatute arv	2	4	4	4	4
Rakendatud valdkondlike ennetavate sekkumiste arv	0	1	2	3	4
Tegevused teekaardilt	Kes tegevuse eest vastutab (teeb vajaliku töö)?	Mis vajalikud osapooled peaks sellesse panustama?	Tähtaeg	Näitajad, millega selle tegevuse väljundit mõõta	Milliseid täiendavaid ressursse selleks vaja on (inimesed, investeeringud, tegevuskulud, teadmised/ oskused vm)
1. Olemasoleva olukorra kaardistus 1.1. Toimivate ennetustegevuste kaardistus 1.2. Organisatsioonides toimuva ennetustegevusega tegelevate töötajate tööülesannete kaardistus 1.3 Ettepanekud ennetustegevuse arendamiseks	töörühm	haridusasutuste juhid/spetsialistid, sotsiaalvaldkonna ametnikud/spetsialistid	2025 II pool	Osapoolte ja tegevuste kaardistus	Töörühm, kes korraldab kaardistamise. Ennetusspetsialisti värbamine, tema töötasu
2. Süsteemse ennetustöö toimimiseks vajaliku juhtimis- ja töökorralduse kujundamine 2.1 Ennetusalase vastutuse määratlemine, selgete tööülesannete jaotus 2.2. Spetsialisti ja töörühma töökorralduse määratlemine ning koostöövormide täpsustamine	töörühm, poliitiline tasand	KOV spetsialistid, haridusasutuste juhid/spetsialistid, sotsiaalvaldkonna ametnikud/spetsialistid	2025-2026	Koostöömudel on kokku lepitud ja vastutusalad määratud	
3. Süsteemse ennetustöö tegevuskava koostamine 3.1. Ennetustegevuse fookuste määratlemine - miks on vajalik ja millist kasu tegevused toovad 3.2. Konkreetsete ennetusele suunatud tegevuste kavandamine 3.3. Sekkumiste määratlemine valdkondade kaupa: 3.3.1. sekkumised haridusasutuste, huvihariduse ja noorsootöö sidusrühmadele 3.3.2. sekkumised lastele ja peredele 3.3.3. sekkumised turvalise avaliku ruumi kujundamisele 3.3.4. sekkumised riskikäitumise ennetusele	ennetusspetsialist, töörühm	KOV spetsialistid, haridusasutuste juhid/spetsialistid, sotsiaalvaldkonna ametnikud/spetsialistid	2026	Koostatud tegevuskava perioodiks 2026-2028	
4. Ennetustöö haldamine ja ressursside planeerimine 4.1. Meeskonna moodustamine 4.2. Kokkulepete sõlmimine sekkumiste rahastamiseks ja rakendamiseks 4.3. Koolitusplaani koostamine 4.4. Koolitusmaterjalide ja tehniliste vahendite hankimine 4.5. Meeskonna koostööpäevad ja koolitamine sekkumiste väljavalimiseks, kohandamiseks ja rakendamiseks	ennetusspetsialist	haridusasutuste juhid/spetsialistid, sotsiaalvaldkonna ametnikud/spetsialistid	2026	Toimiv meeskond, kokkulepped ja pädevus	Trükikulu, tehniliste vahendite kulu Koostööpäevade ja koolituste korraldamine
5. Ennetustöö tegevuskava elluviimine ja seire 5.1. Valdkondlike sekkumiste rakendamine 5.2. Ennetusalaste koolitus- ja arendustegevuste elluviimine 5.3. Info ja kommunikatsioon ennetustegevuste elluviimise kohta 5.4. Tegevuste seire ja regulaarne aruandlus	ennetusspetsialist	haridusasutuste juhid/spetsialistid, sotsiaalvaldkonna ametnikud/spetsialistid	2026-2028	Tegevuskavas planeeritud tegevused	Koolitusruumide rent ja korralduskulud Trükiste ja infomaterjalide tootmise kulu

4.4. TURVALISUSE TEGEVUSKAVA SEIRE

Turvalisuse tegevuskava 2025-2028 vaadatakse linnavalitsuse poolt üle kord aastas arengukava täitmise aruandluse käigus ning lähtudes käesolevas peatükis kirjeldatust. Tegevuskava seiret koordineerivad linnaarengu peaspetsialist ja kriisivalmiduse spetsialist.

Iga-aastase seire käigus hinnatakse seatud eesmärkide suunas liikumist tegevuskavas seatud mõõdikute alusel. Seire ülevaade lisatakse turvalisuse tegevuskavale ja arengukava täitmise aruandele. Vajadusel seire tulemuste, muutunud prioriteetide või vajadustega arvestamiseks muudetakse turvalisuse tegevuskava.

Turvalisuse tegevuskava on koostatud ühekordselt aastateks 2025-2028. Turvalisuse tegevuskava eesmärgid ja peamised tegevused on lisatud Viljandi linna arengukava tegevuskavasse 2025-2029 ning tegevuskava elluviimiseks vajalikud minimaalsed rahalised vahendid on tagatud linna eelarvestrateegias.